

Hollands koors

Lieven van Waarmond

bron

Lieven van Waarmond, *Hollands koors*. Clement van Lylant, z.p. 1687

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/waar009holl01_01/colofon.php

© 2015 dbnl / Lieven van Waarmond

**Aen
Den Vryheyd en Vaderland lievende
leser.**

HET is aenmerckens waardigh, en van een onwederspreeckelijcke waarheit, dat yder Mens (als van den *Hemel*) is ingestort een bysondere sucht en liefde tot de wel-stant van sijn Vaderland; welke sucht oock vergeselschapt is met een begeerte, om de *Regeerdes van den Lande* en beschermers van der selver *Vryheyd*, schuldige gehoorsaemheyd te bewysen, en voor haar behoudenis te waacken: voornamentlijck moet dit plaatse grijpen in die gene die gewent sijn te leven onder een vryje *Staats gewijse Regeringh*; want de spreucke: *Ne sit alterius qui suus esse potest: die sijn eygen Heer kan wesen, worde niemants slave*: haar niet alleen wel bekend behoort te sijn, maar oock tot een spoor en prickel moet dienen, om altijd deselve spreucke in practijck te hou-

den en nimmermeer uyt de gedachten te laten gaan die heylsame Lesse: *Libertatem Nemo bonus nisi cum Anima anasit; Geen braaf Patriot sal de Vryheyd anders als met zijn leven verliesen*. Soo ghy (bescheyden Leser) dit u selven eens errinert, sult ghy gemakkelijk kunnen gelooven, dat het een *Recht liefhebber* van zijn *Vaderland* seer smertelijck moet voorkomen, soo wanneer het zijn voorseyde *Vaderland* en hem in het selve niet wel gaat; hoewel hy dickwils niet weet (immers niet wel weet) waar het hapert. Kan dese qualijck-vaart sulcken droefheyd baren in de liefhebbers van het *Vaderland* in het gemeen; wat moet het dan niet wel een dood-steeck zijn in de Zielen van de soodanige, die niet alleen den aard en staat deses Lants, en de wijze op welcke het selve behoort geregeert te werden, maar oock de oorsaeck van desselfs qualijck varen bekent is; die oock, niet willende dese kennisse voor haar selven houden en onder de assche van ingekropte droefheyd begraven, alle hare arbeyt hebben te koste geleyt, om ten nutte van dese onse eertijts *vryje Vader-lande*, soodani-

ge grondregels en *Heylsame wegen* aan te wysen, waar by de *Republijck loffelijck* en geluckigh kan werden geregeert: maar dese droefheynt wert in dese politijcke schryvers, onder welke oock wel eenige van de beste *Regenten* schuylen, geen weynigh vermeerdert, wanneer sy komen te bemercken dat het verval van Welvaert en verlies van *Vryheyd* niet soo seer voort komen uyt de neringhloosheynt der tijt en groot verval van *Commercie* en *Zeevaert*, als wel uyt de bron en oorsaeck van dese drie elenden en swarigheden, die yder inwoonder van dit ons *Holland* genoegh en buyten maat gevoelt; welke oorsaack sy genootsaectt sullen sijn te toonen, en aan al de *Werelt* bekent te maken datse niet anders is als de goddeloosheynt en meyneedigheynt van de *Regeerders* onser tijt, als die de aangewesene gronden, aan haer tot grondvestingh van de *vryje Staats-gewijse Regeringh* gegeven, niet alleen niet wel hebben geleght, maar geheel verworpen, ja de reets geleghde t' eenemael het staats-geveyrte hebben ontruckt, en de meyneedigheynt en eygen intrest in desselfs plaatse

voor grondregels, en het doelwit, waar op elck *Regeerder* moet steruogen, gestelt: en of dit noch niet genoeg ware om de krachten des volcks te verminderen, en den staat te ontsenuen, sich daer en boven niet geschaemt hebben, de bakens en voorbeelden, die men in andere *Landen* en *Republijcken* heeft gesien, door de heyllose vleyery der *Historie-schryvers* (dien nooyt eenigh Koninck, hoe snooden tiran hy oock mach geweest sijn) hebben ontbroken, en, soo het sich tot noch toe in ons Lant toedraaght, niet light sullen ontbreecken, soodanigh te doen beswalcken, dat het gemeene gros der onderdanen door die duystre wolcken van vleyery en loftuytery, want de verder sienderen wort dogh aanstonts de mont gesnoert, en het spreekken en schryven op de schrickelijckste straffen verboden, de wissel-valligheden van andere landen en *Republijquen* niet klaar kan beschouwen; welcke saacken haar (namentlijk de *Regeerders*) dan quansuys tot een deckmantel kunnen strecken, om de sorgh over het gemene best, dar haar soo dier is aan bevolen, dat sy het selve

niet als met quetsingh van haar goeden naam en faam, besoedelingh harer dierbare Zielen, en schuldigh-makingh aan de verdoemelijkste misdaat, kunnen verwareloosen, gantsch en gaar te abandonneren, en de *Republijck* op noch erger en gevaarelijcker klippen te stieren, als waar aan andere Landen haar selve hebben gestooten.

Soo wy (Leser) dit noch verder op onse tijd over brengen, en den stant der saacken noch nader ondersoecken (gelijck wy in het vervolgh meynen te doen) sal het klaar blijcken, dat onse *Regeerders* aan alle dese fouten schuldigh staan, en sich eensdeels schandelijck hebben mis-gaan in het *Borgerlijcke* als verwareloosende die dierbare Spreucke:

Felix, quem faciunt aliena pericula Cautum.
Hy spiegelt hem sacht die sich aan een ander spiegelt.

Anderdeels, in het gene daar het meest: op aan komt, en meer haer selve, als het *Vaderland*, betreft, tegens de getuygenisse van haar eygen gewisse, godlooselijck in de wint slaande die *Goddelijcke* vermaningh en lesse:

*Discite justitiam moniti & nontemnete Divos.
Leert Rechtveerdigheyt betrachten;
En geen God-heyd te verachten.*

In allen desen (bescheyden Leser) vind ick geen reden om te misprijsen de droefheyt in de lief hebbers van ons *Vaderland*, het rechtveerdigh ongenoegen in de uytvinders van die *Heylsame doch verwareloosde gronden*, en den yver en jealousy, over die kostelijcke *Vryheyd*, in de grontvesters, op-bouwers, en *Regeerders* van onse *Republijck* die wy (naast *God*) onse rijckdommen en het kleyn spranckje, dat van onse by na gantsch uyt-gedoofde *Vryheyd* noch schijnt overgebleven te sijn, verschuldicht sijn en moeten blyven: maar in tegen - deel brengt dit alles My mijn plicht indachtigh, namentlijk haar alle hier in te prijsen, en al haren handel hier omtrent gepleeght te billijcken, en te vertrouwen, dat sy (soo haar oogen eens uyt het graf op dusdanige trouwloos heden quamen te slaen, de gemene onderdanen, met verwijtingh van hare ondanckbaarheyt, lafhertigheyt en light-geloovigheyt, souden toe-roepen,

dat sy niets beter verdient maar loon na werck ontfangen hadden; en over de *Regeerders* soudensy seeckerlijck de schrickelijckste vervloekinges uyt-spreecken, en alle hare heylsame grondregels van *Staat* en deftige sede - lessen veranderen in een verbaasde uyt-roep

O! quanta infamia saecli. sc: nostri.

O! schrickelijcke schande onser Eeuw.

Maer ghy sult, bescheyden Leser, my hier op misschien antwoorden, dat ghy wel kunt inschicken en gelooven, dat soodanige ondanckbare, lafhertige en licht-geloovige onderdanen in ons *Vaderland* kunnen gevonden werden, als geen kennis van saacken hebbende: maar dat gy u selven niet kunt verbeelden, dat sulcks in *Regeerders* kan plaatse grijpen, daar sy ten meesten deele bestaan (immers behooren te bestaan) uyt Menschen wel begaaft met natuurelijck verstant, onderwesen in Politijcke maximen, ervaren in buyten-land-sche saacken, geensins onbewust van het gene in en omtrent den *Staat van het Land* gebeurt, en boven dien oock een *Ziel* hebben te verliesen; uyt welke schijn dan

voort komt dat verkeert en ongegront oordeel, dat onse *Landaard* schijnt ingeschapen te sijn, want, of schoon men altijd na den aard der liefde moet te werck gaan en (soo veel doenlijck) een goet vertrouwen omtrent den handel van sijn even - naesten en veel meer van sijn *Regeerders* moet in de boesem omdragen, soo sal men echter bevinden dat dat seer verkeerdelijck al hier in *Holland*, van oude tyden af, is gepractiseert: blijcken sijn hier van *Leycester* met sijn gantsche *Factie, Buat, van der Graaf &c.* En dit is het daar het vele in ons Lant (gelijck ick soo even gesegt hebbe) en misschien UE beminde Leser mede, aan hapert, ja dit waarlijck heeft my oorsaeck gegeven en mijn yver op-geweckt, om mijn geringh talent daar aan te besteden, dat de schellen die, by gebreck van ondersoeck, op uwe oogen sijn geraackt, welck ondersoeck door voor - oordeel en licht - geloovigheyt in vele is achterwege gebleven, eens mogen werden af-gelicht, is het niet geheel en op eene tijt, immers dat sy allengs kens soo weeck en los mogen werden, dat sy eyndelijck noch van selve

komen af te vallen:

En hier in meyn ick eenigsins mijn oogmerck te sullen bereyckt hebben, soo ghy dese weynige bladeren gelieft te door-lesen en der selver inhoud met aandaght en opmerckinge te overwegen, welcke u wel soo veel en soodanige stoffe sal beschaffen, dat ick my by na durf verseeckeren, dat het U, in allen desen ovetuyght sijnde, sal doen uytroepen, dat soodanige onderdanen geen beklagh waardigh en geen straffe groot genoegh sijn, om over de soodanige *God-vergete* en meyneedige *Regenten* geoeffent te werden.

Maar hoewel ick (bescheyden Leser) u wel gaarn toestaa, dat alsulcke *Regenten* de strengste straffen tot haar loon behoorden te ontfangen, soo dunckt my echter, dat'er onderscheyt moet gemaackt werden in straffe te oeffenen over de *Regeerders* van onse en van de voorgaende *Eeuw*, alsoo men altijd gewoon is te letten op de omstandigheden van tijd, plaats en personen, om de saacken daar eenighsins na te reguleren: Want dat onse Voor-vaderen, soo onder de slaverny en usurpatie der *Gra-*

ven van Holland, als in de verwisselingh van *Heer*, slechts in naam, te weten in het aannemen van *Prins Willem de Eerste* tot Stadhouder (hoewel het doen was: *Mutatio Tyranni non est tyrannidis ab latio*) soo groffelijck haar selve hebben te buyten gegaan, schijnt om dese vier na volgende redenen noch eenighsins verschoonelijck: want 1. hadden sy soo geen baackens en voor-beelden in andere *Landen* voor, overmits doen ter tijt bykans de geheele *Christen Werelt* onder Koningen en Monarchen geboeyt lagh. 2. Kon haar eenighsins tot verschooningh strecken de slecht en eenvoudigheyt dier *Eeuw*, als waar in alle lust: en yver om yets te ondersoecken by na was uyt - gedooft. 3. Wierden by haar geen of seer weynige onpartydige *Historie-Schryvers* gevonden; soo dat, schoon het aan lust en yver niet had ontbroocken, het ondersoeck der saacken hier door is 't niet geheel, immers eenigermaten belet wierd; en eyndelijck ten 4. hadden sy nooyt de smaack van die gulde *Vryheyt* gehad, maar altijt om - gelooopen als een paart in de ros-molen van hare *Heeren de Graven van*

Holland: en hier quam het van daan, dat sy haar staat veel verbeterd en sy veel geluckiger meynde te sijn, wanneer sy (als het rechte *Hollandsche Paart*) bereden wierden van een *Ruyter*, wiens uyterlijck gewaas fierlijker was, en wiens gelaat en manieren vry beminnelijcker haar voor quamen, daar sy echter in acht mosten genomen hebben, dat het al op een uyt quam, of een Paart met een diamanten Toom, geborduurde Zadel, en vergulde Sporen bereden wierd, of met een yseren Toom, slecht Zadel, en yseren Sporen, soo het selve Paart evenwel geteugelt bleef.

Maar soo wy nu eens tot onsen tijd over beginnen te gaan, en eens ter deegh overwegen hoe het sich daar in heeft toe-gedragen, hebben wy nu geen rechtveerdige *Redenen* om verbijstert en verstomt te staan? dat men in dese onse *Eeuw*, waar in de menschlijcke *wijsheyt* tot haar grootste toppunt van *volmaacktheyt* schijnt geklommen te sijn, noch dusdanige *Regeerders* tot die boos en goddeloosheyt siet overgegeven, dat sy haar niet ontsien hebben, dat *Trooyaansche Paart* door de groote poort op het

Binnen-hof in te halen, en niet alleen op het *Binnen-Hof*, maar zelfs inde *Raat-kamer van Holland en West-vriesland* op het *Hoogh- Altaar* te setten, by welke men naderhant als tot een *Godspraack* gedwongen was tegaan, en uyt sijn mont te hooren, wat ten nutte van het *Vaderland* behoorde in het werck gestelt te werden; dat men daar en boven oock noch de onderdanen onser *Provincie* tot die onmenschelijckheit heeft sien vervallen, dat sy (ô! onafwasschelijcke vleck van onse Natie) haar trouwste *Regenten* smadelijck hebben durven de schop geven, en al hare gramschap, schrickelijcke ondanckbaarheit, en verkeerde wraack oeffenen aan die groote en in *Staats en Krijghs saacken hoogh-verlichte Mannen*, welcker meerder onse *Eeuw* nooyt gehad heeft, en tot smert der vroomen mogelijk nooyt hebben sal (God geve ons slechts hungelijcke) welke daat haar in eeuwigheit tot verwijt sal strecken, en namaals de straffen van den regtveerdigen *God* sal doen ondergaan: Maar gy sult my (bescheyden Leser) hier op misschien te gemoet voeren, dat niet de *Regeerders*, maar het gemene volck hier af

de schult moet gegeven worden, als door wiens op-roerigheyt het inhalen van dat *Troyaansche Paart* is bevordert en uytgewrocht, en soo kort daar aan door het schoppen van de braafste voorstanders van *Vryheyd en Vaderland*, en schandelijk vermoorden van de *twee gebroederen de Witten*, de hoop van oyt daer van (als door de doot) verlost te sullen worden, benomen, ja t' eenemaal uyt-geblust: maar den Leser gelieve te weten, dat naulijcks een voorbeeld word gevonden van oproer, sonder aan-hitsingh ja selfs stockingh der voornaamste *Regeerders*; en of schoon het ons aan voorbeelden had ontbroocken, soo meynen wy echter onwederspreeckelijck te sijn, dat desen oproer is gestooct door eenige van de voornaamste uyt den Lande, en heftigh aan-geblasen van soodanige Menschen, die te sloop kome om den gantschen *Raad Gods* aan het volck voor te dragen, en te toonen dat sy sijn gesanten *Gods* en werck-tuygen om *Christus* haren Koninck vele onderdanen te gewinnen; daar sy in tegendeel (ick spreek niet van de vromen, die'er waare-

lijck mede geweest sijn en oock noch, ja selfs in grooter getal als oyt in dese onse *Eeuw*, worden gevonden) met sulcke en diergelijcke staaltjes, haar toonen te sijn gesanten van den duyvel, en rechte wercktuygen om sijn Koninckrijck te doen aangroeyen, want sy die heylsame lesse van haren Meester, welke is vermaningh tot vrede, liefde, eenigheyt, en schuldige gehoorsaemheyt aan hare wettige Overheden, verwaarloosen, en den raat van den Duyvel op-volgen, met moort, oproer, en plonderingh in het werck te stellen: soo dat wy wel rond uyt durven seggen, dat van de soodanige niet het *Koninckrijcke Gods*, maar dat van den Duyvel werd opgebout en verder uyt-gebreyt. En genomen het was evident, dat dit alles door het los en op-roerigh *Volck* was te weege gebracht; soo wil ick (onpartyge Leser) U E. gevraaght hebben, wie die gene sijn, die sijn *Hoogheyt* het *Erf - Stadhouderschap* (wel de grootste begane misdaat) hebben op-gedragen, het *Volck* of de *Regeerders*? welke laatste gy my buyten alle dispuyt sult toestaan, en ick durve my verseecke-

ren, dat gy hier en boven noch ten vollen sult overtuyght sijn, dat de meeste *Regeerders*, van die nu ruym veertien jaren herwaarts het roer der *Regering* in handen hebben gehad, haar hebben schuldigh gemaackt aan meynedigheid ja de grootste schelmstukken, die kunnen bedacht werden; en dat men heel andere *Mesures* omtrent haar, als de *Regenten* der voorige *Eeuw*, dient te houden: hier in sult gy (segge ick) ten vollen bevestight werden, soo wy het gedragh der saacken van onse tijt eens gaan overwegen soo in haar geheel, als in haar deelen en omstandigheden: hierom sal, mijns oordeels, niet ondienstigh wesen, dat wy, tot des Lesers vergenoegingh, dese deelen en omstandigheden soecken over een te brengen met die vier redenen, daar hier boven, omtrent de saacken van de voorgaande *Eeuw*, als oock der selver *Regenten*, gewagh hebben gemaackt; In de eerste plaatse komt ons dan voor tot verschooningh der laatstgemelde *Regeerders*, het gebreck van baackens en voorbeelde in andere *Republijquen*; of dit nu in de *Regeerders* onser tijt kan

plaats hebben, geve den Leser selve te oordeelen, en te bedencken of de *Republijquen Venetien, Genua, Ragousa, de Losselijcke Switsersche Cantons &c.* haar in desen deelen niet kunnen ja moeten dienen tot beschuldighingh en oertuygingh; De tweede reden van verschooningh was de slecht en eenvoudighheit harer *Eeuw*, maar soude het niet ten hoogsten bespottelijck wesen, dat dese onse *Regenten* haar verschooningh hier in souden willen soecken en hare misslagen de duysterheit deser *Eeuw* wyten, in welke niet alleen de eygene uyt-vindingh soo groot is, als oyt; soo dat men met recht mach twijffelen, of se wel grooter sal of kan werden: maar daar en boven sijn oock aan het meeste gedeelte van haar bekend geweest die heylsame gronden en maximen op welke de *Republijquen Venetien en Ragousa* sijn gebouwt, en na welke sy soo langen reex van jaren wel en loffelijck geregeert sijn, waar uyt genoegsaam kennelijck is, dat dese schelmsche *Regeerders* haar eygen gewisse (soo sy'er waarlijck noch hebben, of soo het niet t' eenemaal met een brandyser is toe-

geschroeyt) kracht en geweld hebben aangedaan, met nevens dese oock die heylsamen *Gronden* en *Maximen* te verwaarloosen, die haar soo wel en tydelijck en alleen maar tot heyl en wel-stant van *Land* en *Volck* sijn aangewesen: maar neen! dese moesten niet alleen verwaarloost, maar oock (op dat haare Goddeloosheyt en schelmery te klaarder bleeck) soodanigh in de *vleyery* van haar en hare medestanders en voornamelijck van hare *Af-god*; en in den laster, hoon en smaat, uytgebraackt tegen sulcke Staat-kunnige, die uyt-vinders en aan-wysers van die grond-wetten van *Staat* waren, in-geswachtelt werden, dat sy niet als aan weynige, welckers vermogen gebroocken was, kennelijck waren. De derde gront van verschooningh kan haar mede in 't minste niet dienen om daar op naar ontschuldigingh te bouwen, want de *History - Schryvers Hooft, Bor, Aytma* en seer veel anderen sullen haar hier in tot beschuldigens en oertuygers strecken. Wat eyndelijck het vierde aan-gaat, is niet noodigh vele bewijsen by te brengen; de ervarentheyt ja selfs de aller eenvou-

digste en minst in Staats-saacken ervarenste sullen de *Regeerders* hier in tegen sijn, hebben alle het niet van hare Vaders gehoord hoe het sich omtrent veertigh jaren herwaarts alhier heeft toegedragen? ja hebben niet vele het met hare oogen gesien? hoe dat kostelijck juweel de *Vryheyd* voor een by na on-af-losbare somme gelts was verpant, hoe men het heeft gesoght aan een die niet de minste eygendom of hypotheke op het selve koste praetenderen, te verkoopen, wat segh ick verkoopen, te schencken; hoe dese doe het hem door de beste en vroomste des *Lands* wierd geweygert en met noyt vol-prijsb're standvastigheyt wierd onthouden, dat kostelijcke juweel heeft onderstaan met geweld, en wel het schrickelijckste dat oyt gehoord is, haar te ont-nemen, wanneer hy door dien vervarelijcken toeleggh op de Stad *Amsterdam* en het gevangen nemen van ses *Heeren* uyt de souverejne Staats vergadering het Land in een bloed-bad, de voornaamste Stad met hare Koop-lieden en goederen in *Ruijn*, en de Vaders des *Vaderlands* in lijf en dootsgevaar meende te stellen. Ia waarlijck sy

hebben oock gesien haar en het heele *Vaderland* van dien dwingeland verlost, de *Eendraght* herstelt, de deure tot welvaart en rijkdom ontsloten, de *Vryheyd* te eenemaal weder ten toone gestelt, en alle de ingesetenen niet slechts met *Hert* (datse oock te voren waren) maar oock met monde *Vry* gemaackt, en oock eyndelijck in staat gebraght, om alle die schulden waar mede die kosteliicke parel was beswaart, in korte jaren af te lossen. Hier uyt kunt gy nu als den dagh bespeuren (bescheyden Leser) hoe slecht het met dese *Regeerders* soude afloopen, soo se haar hier mede meende te ontschuldigen, te weten, dat de smaack van die onwaardeer'-lijcke *Vryheyd* haar onbekent was geweest. Immers hebben sy dese *Vryheyd* (gelijck wy nu getoont hebben) op het uysterste point van eeuwig verlooren te sullen werden, gesien; evenwel heeft het *God Almaghtigh* gelieft sigh over haar en het *Land* te ontfermen, en haar op het ongesienste en onverdienste van alle geweld te ontlasten en in alle ampten en bedieningen meteen volle luyster te herstellen. Hier uyt wil ick nu

(Leser) U selven laten onrdeelen, of op soo een over-groote wel-daat niet noch grooter danckbaarheid behoorde te volgen, en of die *Regeerders* (gestelt dat sy onschuldigh sijn geweest aan het onmatig groot-maken van sijn *Hooghey*t en de andere schelm-stucken) niet haar plicht was geweest met de *speer* van *Reden*, *Voorsichtighey*t, en *onverschrocke Dapperhey*t te stooten op de buyck van dat *Troyaansche Paart*, en nauw acht te geven of de werck-tuygen tot het onder brengen van ons *Hollands Troyen* in het selve niet besloten waren? en of onder die schoon-schijnende groente niet een snooden adder verborgen lagh? en of wy niet wel reden souden hebben sulck slagh van *Regeerders* achter het geslaght der *Eselen* te stellen, als die nooyt over den steen, daar sy eens over gestruyckelt hebben, sullen komen te vallen. Hoe nu dese onse *Regeerders* haar in desen allen hebben gedragen, hebbe ick in het begin van dese mijne Voor-reden laten sien en naderhant al eenighsins getoont, en niet alleen de uytkomst der saacken; maar oock dese weynige bladeren sullen het u klaar en on-

geveynst doen blijcken, soo gy se maar met aandacht en een onpartydigh oordeel gelieft te door-lesen.

Verwonder u niet over den Tytel, die gy op het voor-hoofd van dit Tractatje gedrukt siet; alsoo, mijns bedunckens, *Holland* ten tijde der *Graven* en der *Stadhouders* tot de doot van *F: Hend' rick* wel gevoeghelijck kan geseyt werden aan de Koors te hebben gegaan: want wat is haar slaverny anders geweest? als een Koors, die met de doot van yder *Graav* en *Stad-houder* hare tusschen-posinge schijnt gehad te hebben; alsoo sy in het begin en met het aankoomen van een ander *Graav* en *Stad-houder*, wel eenighsins sachter wierd gehandelt, echter evenwel haast wederom in de selve Koors quam te vervallen.

Dat ick oock *Holland* een derdendaaghse Koors toe-schrijve, schijnt my niet te eenemaal buyten het spoor getreden te sijn, al soo met het overlyden van *Prins Hendrick*, en het aankomen van sijn Soon, den tweeden *Willem* met alle sijn geweldenaryen en trotse ondernemingen, die derdendaaghse Koors met een schrickelijcke-

lijcke en nooyt-gehoorde verheffingh haar aanvangh nam, welcke verheffingh nogh even hard continueerde tot de Doot van dien doorlughtigen, dogh nimmermeer heerschens sat sijnde, *Vorst*, die verflaude met sijn begravingh, en geheel ophiel met het scheyden van de groote vergaderingh gehouden in 's *Gravenhage* in de jaren 1650 en 1651. waar op is gevolgt een gansch *Heerlijcke* en *Frissche* tusschen-poosingh; maar door dien dese Koors soo vehement haar begin genomen had, was het niet wel bedenckelijck, datse soo aanstonds soude vervallen in die quynende Sieckte, sonder nogh een tweede en derde verheffingh: het schijnt ons derhalven niet ongerijmt, de snoode en vervloecte verradery, gepleeght by *Buat*, *Kievith*, *vander Horst* en soo voort, om *Holland Cijnsbaar* aan *Engeland*, en den *Prins de Subalterne van den Engelschen Koninck* alhier te maken, op te nemen voor de tweede verheffingh; het *Exploict* op *Chattam*, *de Vrede* met *Engeland* en het vast stellen van het *Eeuwigh Edict* voor de tweede tusschen - posingh; en eyndelijck al de grouwelen (ick schric-

ke als daar aan dencke) uytgewroght in den jare 1672. voor de derde en laatste verheffingh als in welke dese siecke soo was af gemat en haar krachten uyt-geput, dat niet dan de doot te verwachten was, die evenwel (mischien tot erger moetende bewaart, of (dat het wenschlijckst ware) om herstelt te sullen werde) doen daer niet op en volgde, maar voorgekomen wierd van die quijnende en uyteerende Sieckte, die ick *Holland* hebbe toegeschreven, welke Sieckte wel dusdanigh magh genoemt werden, vermits in dien Oorlogh ons alles soo tegen liep, dat wy genootsaackt waren de *Vrede*, hoewel met kleyn voordeel, te soecken, die wy oock met weynigh *Reputatje* verkregen: en wat goets ons na de *Vrede* is over gekomen, behoeve ick naulijcks te vrage, alsoo een yders antwoord hier op buyten twijffel sal gereet sijn, namentlijk dat het niet anders is geweest als *Schattingh*, *Accijs*, *Tollen* en wat diergelijck meer magh wesen; welke droevige quyningh naderhant is uyt-geborsten in ellendige Doot-stuypen; Doot-stuypen noem ick se, om dat al het gene

by de getrouwe *Regeerders* in *Holland, Zeeland Vriesland* en *Groeningen*, omtrent de wervingh van 16000. Man, in 't werck gestelt en te wege gebraght is, by niets beter kan geleecken werden, als by die force en krachten, die een siecke, op sterven leggende, in het werck stelt, en wel tot soo verre, dat hy soodanige dingen doet en uytwerckt, die hem in gesontheyt en volle krachten sijnde, onmogelijck soude wesen.

Soo dese gelijknissen in alles (bescheyden Leser) niet net over-een komen, soo bid ick, dat U E. slechts gelieft te bedencken, dat noyt eenigh gelijkenis soo vierkant op haar voeten kan staan, als wel het gene waar by se geleken wort, maar altijd, is 't niet geheel immers ten deelen manck gaat. Laat u de eenvoudigheyt der stijl en het niet na den aart der Dicht kunde geregelde *Rijm*, geen steen des aan-stoots sijn; maar eer een beweegh - reden, om naden aart der Liefde te oordeelen, met te dencken dat het maar alleen is voort gekomen uyt een hert vol liefde tot de welstant van sijn *Vaderland*, en voort gevloeyt

uyt een penne niet alleen niet gewent, maar oock niet maghtigh om yets voort te brengen, dat den Schrijver een kunstigh *Puëet* en deftigh *Orateur* soude toonen te sijn, veel min om daar door eenige *Lof* te willen bejagen: dat gy oock den rechten naam op het *Tytel-blat* niet en siet, moet in u geen mistrouwen op mijn Persoon baren, maar eer een aan-leydingh, om my voor voorsightigh te houden; als wel wetende, dat de dagen soo boos, de vleyery soo groot en de *Regeerders* soo snood sijn, dat het onmogelijck is, sonder sijn selven in lijfs-gevaar byna te brengen, eenige hatelijcke waarheden aan den dagh te brengen; evenwel heb ick'er eenige (sonder naam en eghter op het spoor van andere seer geleerde *Politijcke*, die ick als by de hielen grypde volge) in dit kleyn Tractaatje, tot quytingh van mijn gewisse, willen beschryven; niet twijffelende, of die lesse *Tune cede malis, sed contra audentior ito*, sal my in allen desen Recht-veerdigen.

**HOLLANDTS KOORS;
 Verergert tot een derdendaaghse;
 Verandert in een quynende Sieckte;
 En vervallen in elendige Doodt-stuypen.**

Wat heeft ons *Hollant* niet al rampen moeten lijden
 Om van het *slaafsche* juck haar halse te bevryden?
 Wat heeft het (om haar *Hoogh- en Vryheyt* voor te staan)
 Niet wreetheyt en verdriet in hare *Ziel* ontfaan?
 Ons Volck had naaulijcks haar beginnen neer te planten
 In 't *Oudt Batavien*, en haar van alle kanten
 Versorcht voor binnen en voor buyten landts geweld;
 Of van een ander sien sy haar de wet gestelt.
 't Was al te langh dit Volck in rust en vreë gelaten,
 Eerst veynsd'men, maar daar na begon men haar te haten
 In 't openbaar, men komt met onverwinb're macht
 En overweldight haar, ja breekt haar gantsche kracht.
 Nu was het kost'lijck pant, de *Vryheyt* haar ontnomen;
 Nu saten sy geboeyt in 't albeheerschend' *Romen*,
 En sagen (tot haar leet en duldeloose pijn)
 Wat onderscheyt het was of slaaf of vry te sijn
 Maar neen haar dapperheyt was soo niet te beteu'le,
 Of sy gevoelde noch de krachten haarer vleug'len,
 't Geheugen van haar *Vry* en onbedwonge *Staat*
 Baard' in haar tot het juck een onversoeb're haat.

Den *Romer* had met haar een hulp-verbont gesloten,
 En noemd' haar met de naam van trouwe Bontgenoten,
 Maar doe men al haar doen en handel wel besagh,
 Haar *Vryheyt* raackt' in d' as, en kreegh vast slagh op slagh.
 Dit was voor *Bataviers* een hoon niet om te dragen;
 't Gemeen begon haar noodt aan d' *Edelste* te klagen,
 Sy wenschten haaren neck t' ontslaan van Slaverny:
 Veel liever (als een slaaf in weelde) arm en *Vry*.

Een[†] *Helt*, hier door geterght, die vat op sulcke reden
 De moedigheyt in 't hert, de wraack bekruypt sijn leden:
 (aan:

Met 't Wapen in de vuyst spreekt hy het *Volck* dus
Mijn Vrienden 't is nu tijt ons van het juck t' ontslaan.
M' heeft langh genoegh geleen de Roomsche trouloosheden:
Men wacht vergeldingh voor de diensten die w' haar deden
In voor'ge tijden, maar ons wel verdiendeloon
Is niet als veynsery en bitt're smaat en hoon.
Sy namen ons eerst aan voor Vrienden ja voor Broeders
Wy souden strecken tot elckanderens behoeders,
Maar als men onse plicht getrouw'lijk had voldaan,
Sach men ons niet als Vrient, maar eer als slaven aan.
 Het *Volck* door dese rêen gemoedight en geprickelt,
 Heeft sich met *Claudius* in 't sryden in gewickelt;
 Sy alle sijn gereet te wagen eene slach,
 Op dat men of sijn Doot, of *Vryheyd* krygen mach.

⁺ Hy (a)riep al 't *Volck* by een, en deedse saam vergaren,
 In't stilste van de Nacht, by't ruyschen van de blââren;
 In 't *Schakerbos* (b) recht' hy een groote Maaltijt aan,
 Waar op hy d' *Adeldom* sijn opset deed' verstaan.

[†](a)Civilis

† Claudius Civilis (alias) Klaas Burgersz. een Batavier van Konincklijcken stam. (b) Dit was een geheylight Bos, by de Latijnen genaamt Sacrum Nemus, gelegen, na 't gevoelen van de meeste Schryvers, tusschen Voorschoten en Voorburgh,

Soo haast *Civilis* sach dat d' *Adel* door het drincken
 Verhit was, liet hy stracks een gulden beker schincken
 Van d' aldersterckste Wijn, op dat sy, als verwoet,
 Haar recht beschermden tot den laatsten droppel Boedt.
 Hier deed' hy al het Volck malkander trouwe sweren,
 Om 't al te dienst-baar juck van *Romen* af te keeren,
 En al die tot dit stuck (door laf heyt) 't hert ontschoot
 Wierd' van het *Helden-purck* vervloecht en stracks gedoot.
 Hy plaatsten achter haar de Kinders en de Vrouwen,
 Op dat den aan-slagh haar door bloôheyt niet mocht rouwen,
 Maar eer gemoedight op den *Vyandt* los te gaan
 Op dat haar Egtgenoot en Kroost niet wierd' gevaan.
Sa riep hy Bataviers en onveraaghde Mannen!
Elck van u sy een een Leeuw, om moedigh te verbannen
De Roomsche dwing'landy; elck Vrouw sigh man'lijck quijt,
Om door 't geschrey Man te moed'gen tot den strijt.
 Dus heeft den *Batavier*, als woedende, verkregen
 (Na dapp'ren tegenweer) de langh gewenschten *Zege*.*
 De vreugd' was buyten maat vergeten was de smert,
 Men was nu (als wel eer) gantsch vry van tongh en hart.
 Nu wisten sy hoe hoogh de *Vryheyt* was te achten:
 Dies dagten sy haar voor 't verliesen meer te wachten
 Als eerst, sy waren acht of negen hondert jaar
 Vry van een dwingent *Hoof*t en merckelijck gevaar.
 Maar naderhant haar *Staat*, wat hooger op gestegen
 Verlockte menich *Vorst* om door geveysde wegen
 Van vrientschap't moedig *Volck* te krygen in bedwang†

* Dese Victorie hebben de Batavieren bevochten omtrent 72. jaar na de geboorte Christi, na de bouwingh van *Romen* 822 jaren

† Diederick de eerste Graaf van *Hollandt* is van de *Staten des Landts* gekomen Ao 913. sommige meenen dat hy gestelt is van *Carolus Simplex*, andere meenen van *Carolus Calvus*, doch dit is niet waarschijnlijk.

Dat haar veel jaren had gevallen suur en bangh.
 Men gaf 't in 't eerst wel sacht en draaghelijcke name,
 Hoewel sy telkens veel meerder macht bequamen;
 Als haar van 't *Statendom* was wett'lijck toegevoeght:
 Sy hielden nimmer haar ten vollen vergenoeghr.
 Doch 't gingh noch taam'lijck wel met d' ingeboren *Graven*,
 Men was wel niet heel *Vry*, oock niet geheelik *Slaven*,
 Vermits de *Graven* met de *Staten* van het *Landt*
 Te samen hadden 's *Lands* en *Volcks bestier* in d' *Handt*.
 Maar 't *Lyden* ginck eerst aan, wanneer wy mosten bucken
 (lucken
 Onder 't *Borgoensche Huys*,^(a) hier sach men d' onge-
 Vermeerd'ren, om het *Volck* van aard: soo vroom en sacht,
 Te brengen onder d' al te onbepaalde macht. (ren,
 Dees' sochten't *Staten-Recht* allenskens te vermind'-
 En 't recht der Heerschappy^(b) te brengen op haar Kind'ren,
 Op dat dit strijdtbaar *Volck*(noch vol van *Euvelmoedt*)
 Door sulk een dwing'landy mocht raken onder *Voedt*:
 Dit al opslockend' *Htiys* socht verder in te dringen
 Tot al wat machtigh was om *Hollandt* te bedwingen,
 En op haar scherpe spoor komt't huys van *Oostenrijk*^(c)
 't Welck van haar trotsen moedt gaf daad'lijck klaren blijck.
 Eerst *Maximiliaan*, doe *Ph'lips*, doe *Carolus de Vijfde*,
 Die met geveysde deught en moedt sijn Rijck seer stijfde,
 Hy stelde somtijts 't een of 't ander voorrecht in,

- (a) Hertoch Philips van Bourgondien is Graaf van Hollandt geworden in den jaren 1433.
- (b) Het recht van Survivance en Successie.
- (c) Dese Maximiliaan was wel geen Graaf maar Voogdt van Hollandt, hoewel hy sich altijd als Grave aanstelde,

Om soo de gunst van 't *Volck* te krygen na sijn sin:
 Dees macht(hoewel meê scherp) was echter te verdragen
 Want lof en *Glorie* was het geen hy woud bejagen;
 En schoon hy inderdaat staat- en heersch-sugtig was,
 Sijn even-moedigheyt quam *Hollant* te pas.
 Maar laas! sijn een'gen Soon gebynaamt *Ph'lips de tweede*
 Verbastert t' eenemaal van al de goede seden
 Sijns *Vaders* (die den aardt van *Holland* was bekent)
 Heeft stracks der *Landen recht* en *Vryheyt* geschent.
 Dees laat *Duc D' Alb'* aanstonts den tienden pennick vragen,⁺
 Om oorsaack aan het *Volck* te geven om te klagen,^(a)
 En, om sijn bloed-dorst en sijn heersch-sucht te voldoen,
 Maakt dat het *Volk* veel twist en muytyery moest vôn.
 Hier help geen weynich toe de staatsucht van veel *Ed'len*,
 (Die anders soo men dit niet dede mosten beed'len)
 Want daar 's geen beter raat die soo een 't Hert verkloecht,
 Dan dat hy sijn fortuyn in troebel water soeckt.
 Van dees' was wel de grootst' *Prins Willem van Oranjen*,
 Die heym'lijck uytwrocht, dat men 't bloedigh juck van *Spanjen*

⁺Ao 1567

- (a) Den Koninck Philippus de tweede, siende dat den Prins van Oranjen door sijn loosheyt de gemoederen des Volcks seer tot hem getrocken had, vreesde dat de Nederlanden hem eens tot een Hooft souden aan nemen over haar, daarom sond hy Duc d' Alba, en gaf soodanige commissie, dat hy de sucht des Volcks niet licht soude krijgen, maar veel eer dat het volck gedurigh over sijn wreetheyt aan den Koninck souden moeten klagen, waar door hy het volck socht meer aan hem verplicht te houden, met haar altemets eenige versachtingh der Placaten te geven, en Duc d'Alba, quansuys, wat te bestraffen over sijn doen.

Sou werpen van de neck, en hem dan nemen aan,
 Op dat hy soo de plaats sijns *Meesters* mocht ontsaan.
 Hy maackte en verbondt den *Koninck* af te sweeren,
 En al sijn *Recht* uyt *Hol-* en *Zeelandt* strack te weeren:
 Op dat des *Konincks* plaats voor hem sy in geruymt,
 Heeft hy geen list noch goê gelegentheyt vertuymt.
 Doe wierd hy haast een Man vol *Gods-vrucht* en vol *Heyligheyt*,

(heyt

Die om de *Gods-dienst* en de *Vrybcyt* 't Land in veylig-
 Bracht door sijn groote sorgh, maar 't was sijn eygen *Baat*,
 Die sich geberght vond in het heyl van onse *Staat*.
 Dit luckt' hem wel want sijnd' een Man vol Oorlogs-kennis,
 Ontdeckt behendiglijk des *Spanjaarts* list en schennis;
 Soo dat hy 't hoogh gesach van twee *Provincies* kreech,
 En onderwijl raackt 't Heyr des Vyands uyt de weegh.
 't Regeren van een volck begon hem haast te smaken,
 Doch sach geen kans om tot het *Graaf' lijck*. Ampt te raken;
 Om dat de weerklanck van die alte bitt're *Naam*
 Was by het *Volck* gehaat en heel onaangenaam.

Duc d' Alba onderwijl dee niet als moorden, branden,
 En 't recht verkrachten van dees' strenghe geboeyde Landen,
 En die sijn wil weerstont geraackte aan de galgh,
 Hier door kreegh al het Volck van sulcken schelm de walgh.

Nog wierd' gewetens dwang geoeffent in de Steden:

Nu was het veel te lang dit Volck op 't hart getreden,

Om niet van't *Spaansche* juck sig moedigh te ontslaan; Als eertijts *Claudius* aan *Romen* had
 gedaan.

Het brave Statendom der *Vryje Nederlanden*

+ Dit maackte (tegens elk die haar quam aan te randen)

Tot *Vytrecht* een bescherm en eeuwich hulp-verbont

+1579

Om na geen *Vrèè* te sien voor men in *Vryheyt* stondt.
 Men sweert den Koninck af door ord're van de Staten
 Men breekt sijn Wapens en vernietight sijn Placaten,
 En uyt 't *Gebede-boeck* wierdt sijnen *Naam* gescheurt
 En daar was niemant die dit niet voor goet en keurd'.
 Nu meend'men had men voor geen dwingend' hoeft te duchten,
 (Want 't *Graaf'lijck ampt* was uyt) nu wist men van geen suchten;
 Daar men de *Dwing'landy* sijns *Heers* had afgekeert,
 Om dies te beter van sijn *Knecht* te sijn verheert.
 Nu had 't *Aamechtigh Landt* wat *Ademtocht* gekregen,
 Doch *Willem*, vreesend' dat men hier wel een'ge wegen
 Mocht inslaan tot verdrag, heeft het soo loos beleyt
 Dat hem gegeven wierd de *Hooge Overheyt*;
 Dit was in d' Oorlogh maar, doch 't was seer licht te mercken,
 Dat hy sich in 't gebiet soodanigh socht te stercken,
 Dat, als de schrick van *Graaf en Heer* was uyt de weegh,
 Hy d' opper *Heerschappy* heel in sijn handen kreegh.
 Hy maackten hem bemint by 't *Volck* en by de *Staten*,
 En somwijl had hy hem wel soo ver uyt gelaten,
 Dat men wel merckte (schoon hy't *Graaf-schap* wel niet vroegh)
 Dat men hem dienst sou doen, indien men't hem opdroegh.
 Dit had hem haast geluckt, men had al vast besloten
 Den dagh en tijt, om wéér de *Vryheyd* wech te stooten,
 Hoewel twee Stêên *Der Goud'* en 't *machtigh Amsterdam*
 Niet wilde toestaan, dat hy tot het *Graafschap* quam;
 Maar de *Hooghste Hemel-vorst*, die't *Volck* te seer be minde,
 Dan dat s' haar wederom als slaven lieten binden,

Liet toe, dat door een schelmsch 'en omgekochte hant
 1584 Dien *Vorst* door-schoten wierd (nochtans tot *Heyl*† van't Lant.
 De Son begon doenmaals wel eenigsins te schijnen,
 Maar ach! een donckre wolck dêê die wel haast verdwijnen;
 1585 Als *Dudly*^(a) aan quam met 't gespuys van sijnen *Raad*t
 Al t' saam vyanden van dees' *Vrygevochten Staadt*.
 Dees snô door - trapte *Fiel* socht door geveysde trouwe
 Een brugh tot oproer en tot *Dwing'landy* te bouwen,
 Hy nam de *Gods-dienst* tot sijn snoode deck-kleet aan
 Om onder *Gods-vruchts* schijn ons *Hollandt* te verraân.
 Doch *God* verweckt' een Man, die sulcken opset stuyten,
 (Guyten:
 En staagh de list ontdeckt' van 't *Hoofd* der *Schotsche*
 't Was *Olden Barnevl*t die hem de *Kaart* verstack,
 En door sijn schrand're vlijt dien trotsen *Hooghmoedt* brack.
 Soo ras *Lycster* sach dat alles hem liep tegen,
 Socht hy (soo loos als boos) veel middelen en wegen,
 Om 't *Graauw* en 't *fijne Volck* te krijgen aan sijn handt,
 Op dat hy *Barnevelt* en *Maurits* voerd' uyt Landt.
 Dit bleef niet soo geheym, of 't quam wel haast ter ooren
 Van *Olden Barnevelt*, die al sijn doen ginck stooren,
 En snêê die pas mêê af, dies *Graaf Lycster* dacht,
 't Is best dat ick vertreck, en dat 'k mijn Hoofd hier wacht,

† Niet om dat hy het Landt niet genoegh beschermde, maar om dat soo hy noch drie a vier dagen geleeft had de Graafelijcke regeringh weer herstelt sou geweest sijn, en wy eeuwigh onder de selve soude hebben moeten suchen.

(a) Robbert Dudley Graaf van Lycster van Koningin Elisabeth uyt Engelant gesonden tot Gouverneur der Nederlanden,

Lycester trock na huys misnoeght in alle deelen,
 Om dat hy na sijn lust den Meester niet mocht spelen:
 Soo dat *Mauritius* door *Raad* van d' *Advocaat*,
En een'ge vrome kreegh al d' *Ampten* van den *Staat*.
 Nu ginck'thet *Vaderlant* een tijt lang seer voorspoedig;
 Want *Maurits* was een *Vorst* vol krijghs - beleyt en moedigh:
 Maar laas! *Lycesters* geest wort in hem haast herbaart;
 Men merckt' al in 't begin sijn al te heerschend' aart.
 Sijn eerste *Proef-stuck* was 't bestant met kracht te stuyten,
 Op dat men door den krijg met *Vyanden* van buyten
 Ons innerlijke maght geheel verliesen mocht,
 En Hy dan met gemack ons tot sijn slaven brocht.
 't Bestant wierd evenwel gemaackt voort twalef jaren, 1906
 Op dat men onderwijl wat krachten mocht vergaren:
 Dit wrockte *Maurits* in het binnenst van sijn *Hert*,
 En meend dat hier door sijn gesagh vermindert wert.
 Na seer veel *Veynsens* heeft hy eynd'lijck wraack genomen,
 Een wraack die tot dees dag het *Hert* treft aller *Vromen*:
 In 't jaar van tien en acht wierd aller vroomste *Man* 1619
 Gevangen op den dagh der slachtingh van *Sint Ian*.^(a)
 Dien *Man* die hy (naast *God*) alleen sijn *Heyl* was schuldigh,
 En die om sijn behout veel smaat en *Hoon* geduldigh
 Had uyt-gestaan, op dat hy 's *Vaders* ampten kreegh;
 Nu helpt hy voor al 't goet sijn *Helper* uyt de weegh.
 't Was hier mee niet genoeg de *Phaenix der Geleerden*
De Groot, en Hoogerbeets, die 't Spaanse juck af-keerden,

- (a) Anno 1618, op den 29. Augustus sijnde de dagh van St. Jans onthoofdingh Wierd Johan van Olden Barnevelt, soo als hy ginck na de vergaderingh van de Staten van Holland (die hem in hare beschermingh genomen hadden) van een Cap: van de Guarde de van Prins Maurits, tegen alle trouwe, gevangen genomen

En moedigh spraken voor de *Wetten* van het *Landt*,
 Die mosten meê op d' een of d' ander wijs aan kant
 Doe dwongh hy in de stêên de *vrome Magistraten*
 Het Stads bestier en al haar *Ampten te* verlaten; En bragt'er *Mannen* in met meyn-*Eedt* vaak
 bemorst,
 Die hy gebruyckte tot sijn wraack-lust en *Bloet-dorst*.
 Noch liet hy eynd'lijck een *Albaansche Bloet - Raad* spannen
 Bestaand' uyt bittere, en omgekochte *Mannen*,
 †Gehuurt tot dese saack voor ruym twee duysent pont:
 Dus wierd's *Lands Vryigheyt* verdelght tot in de gront.
 Dees *Moorders* hebben d' *Eedt* en trouheyt langh verbannen
 Die velden 't *Vonnis*, na het voorbeelt der *Tyrannen*,
 Niet hebbend' sijnen: saack gewogen in de schaal
 Van *Reden*, maar eylaas! sijn loon was't schendigh *Staal*
 (vol-voeren,
 Hier ginck 's *Landts* treur-rol aan men most die oock
 Mer't alder vroomste Hooft te nemen van de schoeren
 Van *Olden Barnevelt* die *Hollandts Roem* en *Macht*
 Uyt sulcken ned'righeyt tot sulcken luyster bracht.
 Dees overtrouwe *Ziel* gesolt door veel *Elenden*
 Stapt' seer geduldig met sijn stockje na sijn *Ende*,
 Hy toont sijn onschult aan het Volck op't *Hof-schavot*:
 Hy knield' en kreeg de slag en gaf sijn *Ziel aan God*.
 Doe treurde *Holland* om het bannen van twee *Vaders**
 Op 't *Huys te Loevesteyn* geschantvleckt als *Verraders*:
 Denck eeuwig *Hollandts Leeuw* aan't jaar van *Negentien*,
 Wat gy toen dwiglandy en moord-lust saagt geschîen.

† De 24 gedelegeerde Regrers van Olden Barnevelt hebben voor dit vonnis (boven haar salaris) uyt de gemeene Lands middelen genoten tot een vereeringh 2400, guldens.

* Hugo de Groot Pensionaris van Rotterdam, en Rombout Hoogerbeets Pensionaris van Leyden wierden 5. dagen na het onthoofden van Barnevelt sijnde den 18.May 1619. gecondemneert in een eeuwig gevanckenis op Loevesteyn,

Men rechte dan een *Beeld* op 't *Hof* in. 's *Gravenhagen*
 Reght voor de *Groote Zaal*, komt dan de *Vreemd'lingh* vragen
 Door wie dat sulcken *Man* gebracht is tot de doot?
 Soo seg door die, die hy gequeeckt had in sijn schoot.
 Men setten op sijn *Hoofd* een krans van *Lauwer-bladen*,
 En nevens hem sijn *Roem* en *Glory-rijcke Daden*,
 Dit op-schrift sett'men vry voor op een *Marmor-steen*;
 (Tot teycken dat dien *Helt* onnoosel heeft geleên)
Dit was de steun-Pyelaar van 't Lant, en voor Hispanjen
Een schrick en Geessel, - en een Vader voor Oranjen:
Maar Dees heeft (ô! bloet-dorst door een vervloecte? sneê
Hem 't leven wegh geruckt, en 't Vaderlant de Vreê. (den,
 Hier sag men klaar de trouw van dees *Nassousche Hel-*
 En hoe sy Staat en Kerck in *Weeld* en *Vryheyd* stelden:
 Men sag haast wat van haar bestier te wachten was;
 Daar men al in 't begin soo bitt're *Vruchten* las.
 Dog *God* die *toonde* haast dat hem dit feyt mis-haagde;
 Want van die tijt af hem geen aanslag oyt wel slaagde;
 Hy sloeg hem haast te bed, en (van't verstant berooft)
 Riep hy gedurig, weg! met dat bebloede *Hoofd*.
 Ses jaren quam hy na dit heerliick stuck te sterven,⁺
 En *Fred'rick Henderick* quam al sijn goed' ren erven,
 En al de *Carges* sijn hem strack ter hand gestelt;
 Dus slotens' ons weer haast in het *Nassousch geweld*.
 Doe was 't een sluymer-tijt ontydig hier te noemen,
 En van wiens vruchtens men sig niet veel kon beroemen;
 Mits desen tijt het *Landt* op soo veel schatten stond,
 Dat *Hollands Geld-kas* wierd geleeght tot op de grond.
 Dien Oorlogh was een vont om 't *Volck* de beurs te putten,
 Op dat sy naderhant ontbloot van goude stutten
 Genootsaackt souden sijn na 's *Lends-mans* wil te gaan
 En 'tjuck der dwing'landy als eerst te nemen aan.

+1625

Het *Volck* was staag verheugt, en riep alweêr *Victorie!*
 Maar Laas! sy dachten niet, dat's *Veld-heers Lof* en *Glorie*
 De weg was tot bederf van het gemene *Land*:
 Want 's *Princen* grootsten *Roem* was *Hollands* grootsten schand.
 Dees kostelijcke *Prins* trock steeds met magt te velde,
 Waar door *hy Land* en *Volck* dick in perijckel stelde:
 Daar 's *Thiënen, Leuven, ja heel Braband* insgelijck,
 Die gaven van sijn doen een alte klaren blijck.
 Ter *Zee* ginck 't anders toe, daar liet hy alles loopen
 In 't wild', en schaamd hem niet 's *Lands Schepen* te verkoopen
 Die dan weer kruysten op de *Schepen* van den *Staat*,
 Waar door de *Koopmanschap* gebragt. wierd buyte *raat*.
 Sijn Kind'ren liet hy aan ontsagb're *Huysen* trouwen,
 Om ons te beter in sijn loos bedwang te houden:
 Hy dwongh sijn eygen *Neef* de *Survivance af*,^(a)
 + En maackt' dat *Holland* die sijn *Soon* ten eersten gaf.^(b)
 Tot 't staacken van de *Krijg* was hy nooyt te bewegen: +1631
 Sijn *Heersch-* en *Geld sucht* was de *Vrede-handel* tegen:
 Maar als de *Spanjaart* hem te *vrede had gestelt*
 Met *Sloten, Sterckten* en een groote somme *Gelt*;
 + Doe was hy haast bereyt sijn stem daar toe te geven;
 Doch d' *Hemel* wilde niet dat hy soo lang sou leven, +1647
 Dat *Holland* (na. veel ramps) de soete *Vreê* genoot,
 Die hy (tot -s *Landts* bederf) gehaat had als de doot.
 Na soo veel daden quam dees *Gidion*^(c) te sterven:

- (a) Graaf Willem Fredrick van Nassouw sijn Neef dwongh hy door fijne gesanten de survivance van het Stadhouderschap van Groningen en d' Omlanden af.
 (b) In 't jaar 1931 verijght hy door sijn snoode knyperyen voor sijn Soon Willemdede tweede, doenmaels noch maar Vijf jaren oud, de survivance van het Sta shoaderschap van Holland, als oock het verwacht van alle lyncs Vaders Ampten,
 (c) Dese als oock nog veel andere namen uyt de H. Schrift gaven hem de Hoofsche en flatterende Predicanten.

Nu (meend men) soud men wel een beter stand ver-werven;
 Vermits het *Vaderlant* van soo een was verlost:
 Die haar de *Wel-vaart* en de *Vryheyd* had gekost.
 Maar laas! dees vreugt was kort, sijn Soon *Wilhem de tweede*
 Quam als een trotse *Leeuw* sijns *Vaders Throon* betreden,
 Hy steld' hem aanstonts aan als wettig Opper-heer,
 En smheet der *Staten macht, en Recht* van Boven neêr.
 Dees onbesonne *Wulp* in 't eerst al klaarlijck toonde
 Wat sucht tot *Hollandts Heyl* in sijne boesem woonde:
 Hy wou baldadiglijck de *Vrede breecken af*,⁺
 Soo men, als *Spanjen*, hem geen satisfactie gaf.^(a) +1648
 Hy bracht in *Staat* en *Kerck* seer veel veranderingen Veel *Vreemde* sogt hy in 's *Lands*
Ampten in te dringen,
 Al snoode *Vleyers*, die staag vlogen van sijn *hand*,
 En 't *Recht* verdelgden van dit *vry-gevogten Land*.
 Nu dagt het *Holland* tijt eens op haar huys te dencken,⁺
 Om sonder schaâ en 's *Lands* beveyliging te krenckê, Het volck 't ontlasten van d'
 ondragelijke last +1650
 Die *Fredrick* Hend' *rick* op haar schouders had gepast;
 Het oogmerck en het wijs advijs der *Heeren Staten*
 Was het afdancken van een goet getal Soldaten
 En *Ruyters*, die den *Staat* had in haar dienst en *Eedt*;
 Om te verminderen de pijn en 't *herten-leedt*,
 Dat anders ligt het *Volck* tot in de gront sou drucken,
 Indien het onder soo een last nog lang most bucken:
 Alsoo *Prins Henderick* reets opgenomen hadt

- (a) Den Prins, na dat hy (als sijn Vader) al veel geschenken van den Koninck van Spanjen bedongen had, wilde hy echter de Vrede niet helpen bevorderen, of men most hem hier te lande mede een recompense daar voor geven, en dat gedaan sijnde wierd de Vrede in den jare, 1648, tot Munster gestoten.

Ten lasten van het *Landt* een on-af-losb're schat,†
't Was dan geen wonder dat ses* van de trouwste Steden
Van H *olland*, soo seer deên om al de and're *Leden*
Te brengen tot eendraght op dit soo braef besluit;
Om het af-dancken van het *Volck* te wercken uyt.
Maar doe was't *Willems* tijd het twist-vier aan te steecken,
(ken:
Om d' *Eendracht* van het *Volck en Steden* te verbreec-
Hy wist wel dat'er niets sijn saack was in de weegh,
Als dees', indien den *Staat* die na haar wenschen kreegh.
(te gangen
Geen schelm-stuck krijgt oyt schijn dan door bedeck-
Dies had hy fray den *Rock* der *Gods-dienst* om gehangê
En tot dit *Eereeloos* bestaan gebruyckte Hy
De list'ge *Pape-tongh* en snoode *veynsery*,
Hier toe gebruyckte hy uyt d' *Haaghsche Predicanten*
Broer Stermont en *Broer Loot*, twee *Puriteynsche quanten*,
Hier by quam *Goedhals* nog, die braaf den *Charletan*
Kost spelen op het *Hof*, en queet hem als een Man.
Dees' had hy in de *Kerck* die hem gedurig vleyden,
En 't los en domme *Volck* na sijne wencken leyden:
Door dees' is d' *Eendracht* van den *Staat* van een gesplitst,
En tegen 't *Wettigh Hoofd* de *Leden* op gehitst.

† Frederick Henderick had het met sijn kostelijcke Veldttochten soo ver gebracht, dat de Staten van Holland en West-Vriestandt genootsaackt waren sedert den jare 1625 tot 1647 hare goede Ingesetenen te belasten met hondert en veertigh milioenen gouts, om de overgroote Oorloghs lasten te voldoen, boven welcke somme sy noch beswaart waren met dertien milioenen; waar van jaarlijcks by haar een-en-seventigh hondert en vijftigh duysent gulden voor Int'resten mosten betaalt werden.

* Te weten Dordrecht, Haarlem, Delft, Amsterdam, Hoorn, en Mledenblick, uyt welcke Steden naderhand de Heeren na Loevesteyn wierden gevoert.

Hier sach men klaar de snood' on-danckbaarheyt der tyden:
 Hier most de *Meester* van sijn *Huurelingen* lyden:
 Een hont (hoe dom) nogtans sijn eygen *Meester* kent;
 Daar dit gespuys het *Recht* van haar *Regeerders* schent.
 Noch meer leê *Holland* van trouloose bontgenoten,
 Die in de voor'ge *Eeuw* de handen met haar sloten;
 Daar *Holland* (om haar *vry* te maken) meer alleen
 Gewaagt heeft en geslaaft als d' and're samen deên.
 In plaats van *Holland* in haar ongeval te helpen^(a)
 Soo sochten sy haar met al 't leed te overstelpen:
 De *vryheyt* en het *Recht* kreeg van haar wond op wondt;
 Sy wenschten *Hollandts* magt verdelgt tot in de grondt
 Als *Willem* merckte dat sijn aanslag hem misluckte,
 En dat m' in *Holland* voor *sijn Heers*-sucht noch niet buckte;
 Maar even vlyrig op haar *Raads-besluyten* stont
 Als vast gevestight op een onverwickb're grondt,
 Ging hy op bijtender en scherper midd'len dencken:
 Om 't *hooge Staats gesag* geheel en al te krencken,
 Hy brak sijn *Eedt* en *Trouw*, steld billickheyt aan kant,
 En nam een hard' en noyt-gehoorde saack by d' hant.
 Hy trock self in persoon door al d' *Hollandtsche Steden*,
 Om door sijn by-sijn al de onbedreven *Leden*

- (a) Siet hier van het 1. artijckel van de Unie, waar by de Staten van de and're Provincien, die Provincie wiens recht maar eenighsins gelaedeert wierd, gehouden waren de selve met goed en bloet te adsisteren en te beschermen, en behalven dat sy dit niet alleen niet hebben gepraesteert, maar in tegen deel getracht de Provincie van Holland en West-vrieslandt t' eenemaal te onderdrucken en te onder te brengen, met alle de heylsame resolutjes van Holland tegen te gaan en den Prins den vollen toom te geven om sijn dollen yver en wraack-lust te vol-voeren, gelijk haar trou-loosheyt gebleken is doe sy met haar vijf of sessen een resolutie te voorschijn brachten op naam van de Staten Generaal, waar by den Prins geauthoriseert wierd de besendingh in de Steden te doen.

Bevrees te maken: want sijn Suiten was wel sterck
 Vier hondert koppen die hem dienden in dit werck;
 Dit was quansuys de last der *Algemeyne Staten*,
 (Hoewel'er doe maar vijf of ses vergadert saten)

+ Die dit roem-ruchtig stuck *Held-haftig* voerden uyt,
 Op naam en *Zegel* van een *Wettig Saats* besluyr.
 Dit was nog niet genoeg om trouw' en *vroome Heeren*
 Van haar soo heylsaam werck en opset af te keeren,
 Voor *Vryheyd* stonden sy heel pal en onvervaart
 En 't *Heyl* van *Land* en *Volck* was haar te lief en waart,
 Dan dat s' uyt bloodigheyt sigh selven souden neygen
 Na's *Vorsten* wulpsen sin, door smeecken of door dreygen:
 Die deê gelijk eertijts de snoê *Rhehabeäm*
 Die d' oude *Raad* verwierp en schelmse *Raeds-luy* nam.
Pluym-strijckers Duyts en Frans vyandelijcke Vrienden
 Dees reuckeloose *Vorst* al sijn handel dienden,
 Als *Aersens** en *Capel*, *Renswoud'* en and're meer,
 Geslagen schelmen en schandvlecken van haar *Eer*.
 Dees *Raads-luy* waren door haar snoode trouloosheden,
 De oorsaack van al 't quaat en onheyl dat wy leden,
 Sy bliesen hem een *Heyl-* en *Eer-loos* op-set in,
 Om alles door geweld te krijgen na sijn sin.
 De Hayren rysen my van schrick en vrees te bergen,
 Als 'k denck dat m' *Hollands Leeuw* soo smadelijck dorst tergen:

+Den 5 Juny.

* Francoys Aarssens een brabant, eertijts door den Advocaat Barnevelt gevordert is naderhant een principaal instrument geweest van Prins Maurits in 't ombrengen van den voornoemden Advocaat en het verkrachten van de privilegien; soo oock sijn Soon den Heer van Spijck, die hem heeft laten gebruycken tot Verspieder binnen Amsterdam, om haar Ruijn dies te eerder en te beter te bevorderen, om welke frayje saacken hy in den jare 1651. genootsaackt is geweest sijn Ampt te quiteren, als oock te versoeeken in de Amnestie te mogen begrepen worden, op dat geen verder ondersoek over syne actien mocht getenteert werden.

Wat leê hy niet al spijt en smaat en ongevaar
 In d' Hooymaand van het al te droeve *Gulde jaer*
 Doe't dolle oorlogs *Paert* by nacht quam aangestegen:
 En doe men't Krijghs-volck van de Staadt gebruyckte tegen
 De grootst' en machtigste der Steden van ons *Lant*,
 Om, wat na *vroomheyt* aard, te helpen van een kant,
 Men gaf't de naam dat dit geschiede om de Steden
 Strick te bewaren by de Unie en de *Vrede*,
 Waar tegen *Holland* soo men voorgaf had misdaan
 Met tegens d' andere *Provincies* aan te gaan:
 Maar 't oogmerck was die Stadt met 't *Krijghs-volck* t' overromp'len
 Met 't oop'nen van de *Poort* en *Amsterdam* te domp'len
 In brant en jammer en te rooven al haar schat
 Die d' Haven van *Euroop* in volle rust besat:
 Men sou de *Wissel-banck* van al haar gelt ontblooten,
 Om hier door d' Hart-aar van gantsch *Holland* af te stooten:
 Het plond'ren van de *Stad* was't *Krijghs-volck* toegestaan
 Op dat de koopmanschap geheel te grond mogt gaan.
 Dus socht den *Prins* 's *Lands Recht* en *Welstant* te verbannen,
 Op dat hy sonder schroom sijn krachten in mogt span- (nen,
 Om tegen *Engeland* met oorlog aan te gaan,
 Op dat men daar sijn eysch door dwangh soud nemen aan.†

† Des Princen oogmerck was (na veeler meningh) Amsterdam met verrassing in te nemen, en met Krijghs-volck belet te houden, en dat men het gelt uyt de *Wissel-banck* de Republijck van Engeland met Oorlog soo verre tot dijn dispositie soud brengen, dat *Carel de 2.* reets Koninck van Schotlant, van haar wierd aangenomen tot Koninck van Engeland, en dit geluckt sijnde, die Koninck sijn magt by den Prins soo voegen, en geheel *Holland* te dwingen den Prins rot Graat en absoluyt Hert van haar Provincie aan te nemen,

Op dat sijns *Vrouwen Broer, Prins Carolus* de tweede
 Als opper *Soeverayn* op *Stuarts Throon* mocht treden.
 Nu, dacht hy, was dat werck soo heymelijck bestelt,
 Dat hem geen tegenstant kost deeren noch geweld.

+ Doch *God* sond op die nacht een mist en sware regen,
 Waar door de *Ruytery* afdwaalden van de wegen,
 Hier bleeck hoe weynig dat des *Menschen* oplet gelt
 Als *God* hem tegens haar en haar besluyten stelt.
 Haar order was rondom de posten t' onderscheppen,
 Op dat'er niemand van den aanslach iets sou reppen;
 Nochtans d' *Hamburger Post* geraackten ongemoeyt
 Door't Leger dat van uur tot uur in aan-was groeyd;
 Hy spoeyd' om in der yl tot in de Stad te raken,
 Om aan de *Magistraet* met een bekent te maken
 Het geen hem op de reys in 't Leger wederveroer:
 Hier was die groote Stad terstont in *rep* en *roer*
 Men haalt de bruggen op en, doet de poorten sluyten,
 Om 't *Heylloos Nacht-getroet* haar snood verraet te stuyten:
 De moed'ge *Magistrset* betrachtend' *Eed* en *Eer*
 Steld' midd'len in het werck tor dap'pren tegenweer;
 Het *Volck* bragt het geschut manmoedig op de *Wallen*:
 Bereyt als *Leeuwen* op den Vyand aan te vallen,
 Ja elck is even graag te sterven voor haar *Stad*;
 En voor de Vryheyd van het *Land* (de beste schadt).
 Was d' aenslag aan het Y mislukt: in 's *Gravenhagen*
 Gevoeld' men dies te meer des *Veld-heers* harde slage:

+ Op Hooymaands dertighsten (ô spijt) gebruyckten hy
 Een openbaar geweld, en loutt're *Dwing'landy*.
 Hy schaemd' hem niet het *Recht* der *Volckeren*^(a) te schenden,

+Den 29 July

+Den 30 July.

- (a) Het Recht der Volckeren by de Latijnen jus Gentium genoemd, was by de Romeynen Heylig en most ongeschonden blyven, en by aldien het selve in een of meer van haar gesanten gelaedeert wierd, wierd het voor de hooghste mis-daat gehouden, en aan de ganischen Staat selve gedaan geacht, en by gevolge oock ten nyterste wreeckbaar.

Maar deê (als een Tyran) door hulp van syne benden,
 Verseeck'ren op het Hof ses *Leden* uyt den *Raet*
 Van *Holland!*(ô vervloecht' en trouweloose daet)
 Dees ses Beschermers van het *Recht* en *Vryjgheden*
 Van *Holland*, wierden voor de diensten die sy deden
 Aan 't *Vaderland*, gevoert met schrickeliick gedruys
 Van Volck, als in triumph na 't *Loevesteysche huys*.^(a)
 Doe *Willem* merckte dat het hem vry was ontschoten
 En dat sijn *Neef*^(b) de poort des *Amstels* vond gesloten
 Als hy met 't Krijghs-volck dacht te trecken in de *Stadt*,
 Om haart' ontweldigen haar *Kleynood*' en haar *Schat*.
 Steeg hy aanstonts te Paart en ruckte na het Leger
 Tot *Amsterveen*, om soo Stads *Borgery* gedweeger
 Te maken doer sijn macht, en tegenwoordigheyt:
 En echter wierd sijn eysch hem van het Volck ontseyt.
 Doch *Amstels Achtb're Raadt* (om alles niet te wagen
 Tot 't uysterst) heeft door haar Gesanten voor doen dragen
 Aan *Willem* een accoort en minnelijck verdragh,

- (a) Dese ses Heeren aldus schelmachtigh vast gehouden sijnde, wierden des Sondaghs avonds, sijnde den 31. July 1650 in twee Carossen (in yder drie) geset, elck met drie Soldaten by haar (op dat sy niet met malkander in 't heymelijek souden spreeken, want Latijn en Frans ware haar verboden te spreeken) 25. Ruyters voor yder Koets; soo veel in't midden, en soo de Venen, Woerden en Ysselsteyn gevoert (om alle Steden voorby te gaan) na het Huys te Loevesteyn. De Namen van de ses Heeren sijn dese: de Wit van dorth, Duyst van Voorhout van Delft, Ruyl en de Waal van Haarlem, Keyser van Hoorn, Stellinghverf van Medenblick.
- (b) Den Prins had sijn Neef Graaf Willem Stadhouders van Vrieslandt gesonden om Amsterdam met verrassing in te nemen op den 30. July het welck hem misluckte, hier op quam den Prins noch dien selfden avont in 't Leger voor Amsterdam om met geweld te ondernemen, dat sijn Neef door list niet had kunnen krygen.

+ Het welck gesloten wierd op Ooghst - maants derden dagh. ^(a)

+Den 3. Augusti

Maar onder die bedingh Eylas! dat twee gebroeders
 Twee *Bickers* vol van trouw twee Steed- en *Burger-hoeders*
 Hun staat verlieten en hun Ampten, om met glimp
 Sijn Leger van de *Stad* te voeren sonder schimp.
 Wat treurde *Holland?* doe den *Amstel* most ontbeeren
 Twee *Catoos* uyt haar Raat twee *Vryheyd* lievend *Heerë*:
Dordrecht haar *Heer de Wit*; *Haerlem De Wael* en *Ruyl*:
 En *Delft Duyst van Voorhout* die stercke *Vryheyts-zuyl*.
 Hoe droevigh klaagde *Hoorn de Hooft - Stad der West-vriesen*,
 Doe sy de trouwe raat van *Keyser* most verliesen?
 En riep niet *Medenblick*, *Zieltogende*, *ick sterf!*
 Soo ick noch langer mis mijn brave *Stellingwerf?*
 Dees snoode *Dwing'landy* wierd evenwel gepresen
 By een'ge *Leeraers* in *Gods Kerck* en onder desen
 Queet *Teelingh* hem het meest een *Goddeloose Zeeuw*,
 Een schender van *Gods woort*^(b) een *Monster* van ons *Eeuw*.
 In *Wijn-maent* na dit werck trock hy na's *Gravenhagë*,
 Na dat eerst *Rheenen* had gevoelt de *wreede slagen*,
 Waer meê hy haar en ons soo scherp en wreed'lijck sloegh;

- (a) Op den 3. Augusty wierd de Vrede tusschen de Stat en den Prins tot Amsterveen gesloten.
 (b) Maxmiliaan Teelingh Predicant tot Middelburgh liet in die tijt een Boeckje uyt gaan onder de naam van vrymoedige aanspraack aan sijn Hoogheyd Prins Willem de tweede, waar in hy de besendingh in de Steden, de belegeringh van Amsterdam, het sayseren van de Heeren &c. seer roemde, als geschiet sijnde door ingevingh van Gods Geest, gelijk hy oock de daden van Maurits aan Barneveldt en andere verhaalde oock alsoo geschiet te sijn, ja hy schreef den Prins namen toe, die alleen God selve in sijn Woort werden toegeschreven.

Niet denckend' dat de doot hem na sijn Leger joegh.
 Het glas sijns *Levens* liep seer schielijck na het ende,
 Waar door men klaerlijck sag, dat *God* het schip wou wende
 Na veyl'ger Haven; want op Slachtmaants sesden dag⁺
 Men d' ondergang des Sons des *Tweeden Willems* sag^(a)
 Hier sag men dat de val de *Hoogmoet* haast komt volgen:
 Hy sterft hier die den *Staet* by na had in geswolgen:
Oranje storte hier als eertijts *Phaëton*,
 Die roeck'loos mennem wouw de Paerden van de *Son*.^(b)
 De Faam van *Willems Doot* drong door tot in de *Stedē*,
 Die meest voor 't recht van 't *Land* en *Vryheyd* leēn en deden:
 De blijtschap overtrof de voorge pijn en smert;
 Nu was men vry van Mondt te voren maar van Hert.
 't Geheugen van dees doot moet nooyt van *Holland* wijcken,
 Vermits men niet meer was genootsaekt omte kijkē
 Na eenen die als hy sijn dollen sin niet hadt,
 Sijn wett'ge *Meesters* wel deē setten in een gat.
 Nogtans verdiend' hy lof by die hem 't meeste haten
 Want hy geopent had de oogen van de *Staten*.
 Om haar te wachten, dat het kost'lijck *Vryheyts-Schip*
 Sig niet weer stoote aan d' af-setsel van die *Klip*:

⁺Den 6. November.

- (a) Op den 6. November 1650. is Prins Willem de tweede, na een sieckte van 8. dagen, in 's Gravenhagen overleden, nauw'lijcks 24 jaren out sijnde.
- (b) Dese gelijckenis kan seer wel met dit Exempel overeen gebracht werden, alsoo Prins Hendrick de Staats wagen seer slim en doortrapt Kost mennem na sijn eygen interest, en phantasie, soo evenwel dat de Staten en het Volck noyt eenige apprehensie schenen te Kunnen opvatten tot Praejuditie van hem; maar sijn Soon den toom hebbende in handen gekregen wilde met Phaëton de wagen op een andere mannier stieren, het welcke in geenderhande wyse met de opinie van het Volck konde overeen komen, soo is hy oock met Phaëton de selfde gangh gegaan.

Dit wierd seer wel betracht, want nauwelijcks vier jaren
 Na dat's *Lands Schip* 't geweld van *Willem* was ontvaren,
 Wierd *Nassousch laetsten tronck* geheel gesloten uyt

+ *Sijn Vaders Ampten* door een *Wettig Staats besluyt*.

Maer schoon men sonder *Hooft* en dwangh in *Vryheyt leesde*:

+1654

Men vond'er echter die 's *Lands welstant* tegen streefde,

Want vijftien jaren na het heuch'lijck *jubeljaer**

+ Sag men de *Staet* gebracht in merckelijck gevaer.

Verraders van ons *Land* en vleyjers van *Oranje*,

+1665

Die sochten 't *Vrye Land* en hechten aan *Brittanje*:

Op dat men *Willems* Soon tot opper *Heer* nam aan,

Most 't oprecht *Hollands Volck* soo schendigh sijn verraân.

Dog *Hollands* wijze *Wit*^(a) en *Voorspraeck harer Steden*:

Ondeckt behendig door sijn wack're schrandeheden

En vlijt, de handel-wijs en opset van *Buat*,

Die heymelijck verstant met *Koninck Karel* hadt.^(b)

Men sond' noyt *Vloot* in *Zee*, men had noyt voegenomen Een

* Dit was het jaar 50. het rechte Jubel en vreugde jaar, alsoo men doe meer verblijt behoorde te wesen, als over het verdryven van den Koninck van Spanjen, want die hadden wy genoegsaam tot onse dispositie gebracht, ja soo verre dat die wel een Vrede na onse sin most maken, echter bleven wy nog in gevaar om 't eeniger tijt, ja na menschen apparentie aanstonts van onse soo dier gekochte Vryheyt en (met tagtig jaren Krijg gehaalde Vrede) door onse eygen Stathouder berooft te werden, waar van wy door sijn doot soo subijt, gelukkig en genadig verlost wierden.

- (a) Johan de Wit Raad Pensionaris van Holland, ondeckte seer behendig de onderhandelingh van *Buat* met *Carel* de tweede.
- (b) Dese *Buat* was een *Pagie* geweest van Prins *Willem* de 2. die hem oock in sijn laatste euveldaat tot *Rhenen* behulpig had geweest, dese had een samensweeringh gemaackt tegens's Landts regeringh met *Kievit*, vander *Horst* en meer andere ter eenre, en *Carel* ter andre syde,

Een aanslag voor ons *Land*, oft was al eerst gekomen
 Tot *Carels* ooren, die, door dese snoode daat,
 Occasiy kreeg tot het vermeest'ren van den *Staet*.
 Soo niet de *hooghste Heer* voor *Holland* had gestreden;
 En niet ontdeckt had het verraat en trouw'loosheden
 Die men gesmeet had om het *vryje Holland* weer
 Te brengen onder 't jock van eenen wulpschen *Heer*.^(a)
 Maar doen die schelm *Buat* het loon kreeg van verraders,
 En *Helt De Wit* door last van *Hollants* trouwe *Vaders*
 Het mannelijck *Exploit* uytvoerde op *Chattam*,
 De Havens toesloot en haar grootste *Schepen* nam,
 Waar door heel *Londen* was benauwt aan alle hoecken:
 Soo dat sy selfs door dwang de *Vrede* mosten soecken;
 Doe wierd's *Lands Vryheyt* en de *Vrede* vast gestelt:⁺
 Waar goê *Regeerders* sijn geen schelmsch verraat oyt gelt.
 Hier aan wierd 't Segel van de *Vreê* en *Vryheyds Heeren*⁺
 Gehangen, om voortaan de slaverny te weeren,
 Door het vast stellen van het eeuwigh *Staats Edict*,
 Dat *Vryheyd* mint in't *Hert* waar *Dwing'landy* voor schrikt
 Dit nut en heylsaam *Kint* had in sijn teere dagen
 Veel haat en schamp'ren hoon van't *Prince volck* te dragen,
 't Welck het te brengen socht in *Lijf- en Doots-gevaar*;

⁺1667

⁺Den 5 August 1667

- (a) Het oogmerck van dese samensweerders was dit Landt tributaris van Engeland te maken, het welck genoegsaam bleeck in de Zee-slach doe de meeste niet wilde slaan tegen de Engelse, en Tromp de Slach met een Esquadre van 32. Schepen vier uren met opgehijde Zeylen aansach, en eyndelijck met sijn gantsche Esquadre de blauwe vlach twee dagen vervolghde, en sonder eenige schade weder om quam.

+ Dat haar geluckte in het schrick'lijck schrickel-jaar.†

Doe d' eer ontsachb're *Leeuw's Lants* ondergang bestelt sagh;

+1672

Doe 't *Stichts* en *Geldersch volck* in 't *Fransch en Paapsch*
gewelt lagh;

Doe 's *Vyants* trotse Vloot ons *Helden* lockten uyt,

Op dat *Vorst Carolus* ons *Holland* kreeg tot buyt.

Doe heeft de dving'landy, de bitse nijt en tooren

Den ondergang en doot van't *Staets Edict* beschoren,

Men dwong's *Lants Vaders* tot het breecken van hun *Eedt*,

Gestaaft tot *Heyl* van 't *Landt* (ach middel alte wreedt)

Om dus op't puyn des *Staats* te vestigen den *zetel*

Van *Willem*, door den Raat van *Calchas** die vermetel

(Als 't waar een *Gods-spraeck*) 't wuft en domme volck toepraet,

Dat dit geschieden most tot redding van den *Staet*,

Was maar die *Staats* orkaan by dit gewelt gebleven,

Het was 't misleyde Volck nog ligt'lijck te vergeven,

Maar ach! mijn inckt wert blijck, ick beef, mijn hant beswijckt,

In 't schryven, hoe de *Deugd* selfs wierd verongelijkt,

In 't *Witte Broeder paer* den droeve Staat t' ontruckten,

Voor welckers dapperhey en moet den *Brit* moest bucken Daar,

† Het jaar van 72. was met naam en daat een recht schrickel-jaar, als wanneer soo schielick vier Provincies in het Fransch en Bisschops gewelt raackte, en daar en boven nog binnen onse Provincie van Holland sulcke en orme en execrable dingen passeerde, als het venietigen van het eeuwig Edict, het breecken van soo veel Eeden, van welcke de Regenten van niemant als van God alleen Konden gedispenseert werden, het plonderen en ruineren van soo veel treffelijcke Heeren hare huysen, en schrickelijck moorden der twee onbevleekte Broeders, gelijk de Leser noch hooren sal.

* Thadeus Lantman die geen Kleyn instrument van dit alles geweest is,

Daar *Chattams Zegeprael te Dorth* van tuygen kond',
 Eer snood' ondanckbaarheyt 't af-beeltsel daar van schond.
 De *Witten* moesten 't doe by alle man ontgelden,
 Sy steekten 't voorwerp aan het lasteren en schelden:
 Wat tot haar nadeel was wierd lichtelijck gelooft,
 Men ruste niet voor't *Lant* van dees twee was berooft.
 Des Vyants inval in ons *Lant* wierd haar geweten,
 Selfs d' oorsaeck van den krijgh wierd op hun hals gesmeten;
 En die maar eenigsins was voor hun Vrient bekent,
 Sach aanstonts al den haat van 't Volck op sig gewent.
 Dit dapper *Paer*, dat tot 's *Lants vryheyt* was geboren
 Wierd met de *vryheyt* op een selfde tijt verlooren,
 Het opgeruyde Volck, in moordlust heel verhit,
 Spooog op hun al haar *Gal* en was als *helsch* op *Wit*.
 De *Moordt* verstreckt' den loon voor al haar brave daden:[†]
 Het *Hof-schavot* was haar een bedde van *Parade*:
 De *Wip de Doot-baer*; en de *spot een Lijck-gedicht*
 Voor dese, daar al 't *Lant* soo hoog aan was verplicht.
 Al 't Volck was gretig om dit treurspel te bekijcken,
 En met gejuyg te sien 't mishand'len van de *Lijcken*;
 Sy hingen opgespalckt als *Varckens* aan den haack
 Met d' Hoofden nederwaarts, ach! al te blinde wraak.
 Haar Leden sijn verkocht in d' aangelegen *Landen*,
 De Ooren, Neusen, en de Vingers van de Handen:
 Ja selfs wat schaamte niet en melt wierd niet verschoont,
 Maar opgeveylt, en als in een triumph verthoont;
 De *Vingers* daar *Heer Jan't* Edict meê had geschreven,
 Die wierden niet als voor een groote som gegeven:
 Soo dat den Haagh, wel eer door *vroomheyt* soo vermaart,
 Wierd in een nest en Hal van *Menschen-vlees* herbaart.

[†]Den 20 Augusti Ao. 1672

Doch't aldergrouwelijckst, van *Turcken* noyt versonnen
 Wierd op dien droeven dagh van d'*Hagenaars* begonnen:
 Sy hebben haar (ô! schrick) met *Herten-vlees* gespijst;
 Daar selfs d' onmensch'lijckheyt op't grouwelijckst voor yst.
 Doe gold geen lange reex doorluchte *Helde-daden*
 Van Heer *Cornelis*; noch het rijp vernuft in 't raden
 Van Heer *Johan* die door sijn weêrloos verstant
 (Naast *God*) de oorsaeck was van d' op-hef van ons *Lant*:
 Hy wist de *Staten* nauw door *Eendracht* te verbinden;
 En wass'er gelt gebreck hy wist het stracks te vinden:
 De sorg en rijpen raedt van desen *grooten Man*
 Den goeden Leser aen dit staeltje mercken kan:
 't Jaer vijf-en-sestig doe men hier den Oorlog voerde
 Met 't *Britsche Rijck*, doe *Jorck* gestadig gretig loerde
 Op ons bederf: doe in sijn Schip geschreven stont
 Het Rijck *Carthago* moet gedelght tot in de gront.*
 Doe liet men hier een Vloot van veertigh Schepen maken,
 Om op het spoedigste in rust en vree te raken,
 Indien 't de *Opper-heer* beliefd' ons by te staen:
 Gelijk hy (door sijn gunst en goetheyt) heeft gedaen.

* De Romeynen seer nydigh sijnde over den groote aanwas van Carthago (als haar te veel in de weeg en in 't oogh leegende) besloten met alle haar macht het selve te overvallen, en t' eenemaal ja tot de gront te verdelgen, op dat het naderhant niet weer tot sich selve, en tot eenige aansien en macht mocht komen; dese selve resolutie had men in Engelant, ten aansien van Hollant, dat haar een tegenwicht (als Carthago aan, Romen) was: om 't Volck te beter hier toe aan te moedigen, liet Jorck voor sijn Cajuyt schryven dese Latijnsche woorden: Carthago est delenda. dat is Carthago (hier mede meende hy Hollant) moet uytgeroeyt vvorden.

't Gemeen^(a) wierd niet belast met 't afdoen van dees schulden,
 Maar yder *Borger*^(b) gaf hier toe van duysent gulden
 Twee gulden en een half uyt seeckre somme gelt,
 Waar op een yder na sijn midd'len was gestelt.^(c)
 Hier sach men sonne-klaar wat dat men sulcke *Helden*
 Niet schuldig was, voor dat sy ons in *Welvaert* stelden:
 Niet dat de gantsche som hier meê vervlogen was;
 Neen! m' had een Vloot in *Zee*, en hield een *Vloot* by *Kas*.^(d)
 Mijn lust haer heugenis niet verder op te halen,
 Om niet door yver van mijn ord're af te dwalen;
God eynd'lijck noch eens straf voor die beschaffen sal
 Die oorsaeck sijn geweest van sulcker *Mannen val*.
 Na ruym ses jaren *Krijgh* gaf *God* de *Lande Vrede*,⁺
 Die echter van den *Prins* seer heftig wierd bestreden?
 Alsoo hy door dit werck sich *Graafte* maken sach:
 Want *Hollant* doen ter tijt al op het gijpen lach.^(e)
 Hy socht, na dat de *Vreê* vier dagen was gesloten,

+1678

- (a) Verstaat hier door de menichte, het slechte Volckje anders.
- (b) De gequalisiceerde Borgers die haar goederen en rijckdommen de Regeerders en Magistraten moesten bekend maken, dese moesten tot het maken van die Schepen en het houden van dien Oorlogh contribuëren een halve twee dat is een vier-hondersten pennigh, het welck waarlijk een kleyne belastingh vvas in soo een dangereusen en gevaarlijcken Oorlogh.
- (c) Dese quotisatie (soo se rechtmatigh was) bedroegh gemeenlijck circum circa de helft van het Capitaal dat de Burgers effectief besaten.
- (d) Alle dese groote uytrustingen beliepen niet meer als omtrent de helft van de somme die de vier-honderste penninck bedroegh.
- (e) *Hollant* was doen ter tijt soo macht en radeloos, dat, had de *Vrede* noch langer uytgesteld gebleven, wy in geen staat hadden kunnen komen om de ambitie en heerschsucht van den *Prins* te wederstaan, welckers desseyne men klaar sag strecken, om ons, afgemat sijnde, self te overmeesteren en sich tot Heer over ons op te werpen.

Die, tot ons schade ja *Ruijn* om ver te stooten,
 Alsoo hy doen ter tijt een *Slach* geleverd had;
 Om te bevorderen 't ontsetten van een *Stadt*.^(a)
 Een *slach* die onsen *Staat* veel *Zielen* quam te kosten
 (Soo *Willen* noch die *Stadt* uyt 's *Vyants* hant verlost)
 In d' eerste *Chargie*, die den *Vyant* op ons schoot
 Wel vijftigh *Officiers* en *Grooten* bleven doot.
 Dus meende hy den *Krijgh* weer op een nieuw t' hervatten,
 En 't kale *Hollants Volck* te villen en te schatten,
 Op dat het eyndelijck gantsch *Geld* en *Radeloos*
 Dees Oorloch-siecke *Vorst* tot haren *Heer* verkoos.
 Maar al sijn loosheyt en bedrogh kost hier niet gelden
 Vermits de *Staetsche* kant als wack're *vryheyts Helden*
 Besorghde dat de *Vreê* van 't *Land* bleef in 't geheel.
 En niet geschonden wierd selfs in het minste deel.
 Doe snackten 't *Volck* staegh na verlichtingh van accijsen,
 (Het welck in *Vredens-tijt* van selven scheen te wysen)
 Maar alles te vergeefs: men wierd tegen den aart
 Der *Ouden*,^(b) nog al meer van tijt tot tijt beswaert.^(c)

- (a) Dit vvas de *slach* om *Bergen* in *Henegouwen* te ontsetten.
- (b) Ick heb hier voren aangewesen uyt soo een notabel exempel, de ongelijckheyt der *Lasten* die voor den *Oorlog* van het jaar 1672. opgebracht wierden, met de lasten die in ja na dien *Oorlog* wierden gepractiseert, hoewel in die drie *Oorlogen*, waar onder een die over de drie volle jaren geduurt heeft, en die men niet sonder aanmercklijcke koste gevoert hadde, de *quotisatie* doenmaals wel een derde minder was.
- (c) Na dat men in dien *Oorlogh* tot op het been was uytgemergelt, en men in *Hollant* in een jaar namentlijck het jaar 73, behalven noch ontelbare lasten heeft moeten opbrengen seven maal een twee-honderste penningh; wierden echter na het sluyten van de *Vrede* allede *imposten*, *Convoyen* en *licenten* merckelijck verhooght.

Reële lasten selfs begon men in te voeren,*
 Om een ondraachlijck pack te leggen op 's Volcks schoeren,
 En hoe een een'ge Stadt daer meerder tegen sprak^(a)
 Hoe snoode *vleyery*^(b) ons meer na 't Herte stack.
 Soo dat ick hier by, tot des *Lesers* vergenoegen,
 Wel mag dees *verssjes* van een seecker *Schryver* voegen:^(c)
Met een beladen Neck en Sporen in de sy
Roept Neerlants domme Paert mijn hert en tongh is vry.
 En naderhant sond hy in *Zee's Lants* schoonste Schepen⁺,
 Om al de *Zee-macht* op een tijt uyt 't *Lant* te slepen
 Op een onveylge plaets en onbequamen tijt.^(d)
 Maer 't bleeck dat hy de Vloot wou willens wesen quijt.
 Niet dat hy hier in had gekent de *Heeren Staten*,
 Neen! 't was sijn kroon te na haar soo veel eer te laten;
 Hoewel hy wist dat sy sijn *Meesters*^(e) sijn, en dat

+1683

* In 't jaar 1680. wierd een Reële tvvee-honderste penninck op gestelt, dat is niet na de quotisatie (als eerst) maar na alle de goederen, gene uyt-gesondert, die ymant besat; het welcke waarelijck een grouwelijcke ja ondrageliecke belastingh vvas.

- (a) Amsterdam.
- (b) De andere Steden die ja en Amen seyden.
- (c) De Heer La Court heeft dese twee Versjes in de voorreden van sijn Boeck geintituleert Politycke Weeghschaal.
- (d) Doe sijn Hoogheyt dese considerabele Vloot in Zee stierde was de somer verlopen en men begon al veel ongestuymigh weder te Krygen, soo dat het desperaatheyt scheen, soo laat een Vloot in Zee te laten gaan, soo men se niet notoyrlijck wilde verwaarloosen.
- (e) Dat de Staten van de Provincien wettigh de Heeren en meesters sijn van de Prins, blijkt Klaar uyt sijn instructie die hy krijght en aan de commissie die hem de Staten geven, waar by hy genootsaackt is te sweeren, de Staten houw en getrouw te sullen sijn, als oock niet te atteneren sonder uyt-druckelijck bevel van de voornoemde Staten.

Hy niets beginnen mocht, dan daar hy last toe hadt.
 En schoon der veel den *Prins* hier in seer wijslijck rieden,
 Dat dit niet sonder groot perijckel kon geschieden:
 't Was mis! hy wist waarom, hy most sijn dolle *Hoofd*
 In volgen; schoon ons *Lant* wierd van haar macht berooft. (ren
 Het dacht hem reets te langh, dat men in vreë vijf ja-
 Geleeft had; dies wild' hy ons op een nieuw beswaren
 Met Oorlogs-lasten, daar hy wist dat *Hollants Kas*
 Aen de Militie noch seer veel ten acht'ren was.^(a)
 Ons *Prinsje* meend' hy soud heel licht de Heeren *Staten*
 Seer licht bewegen tot het werven van Soldaten;
 Maar *Willem* in dees saeck sich braaf bedrogen vont,
 Mits men aen d' *Amstel* dit seer heftig tegen stont;
 Want sy niet anders dan een wissen krijgh voorsagen
 Uyt 't geen dat *Willem* met die *wervingh* wou bejagen.
 Maer als hy merckte dat hy hier om geen gehoor
 Kreeg aan den *Amstel* en aen't *Schie*;^{*} gaf hy stracks
 voor, (ten;
 Dat noyt sijn mening had gestrekt tot nood'loos veg-
 En daerom maer geeyscht had sestien duysent knechten
 Om de *Frontieren* op het noodigst te voorsien:
 Om staag gereet te sijn den *Fransman* 't hoeft te biën,
 Soo hy van opset was te nad'ren onse Wallen,
 En die op 't onversienst en swackste t' overvallen:

(a) Doe sijn Hoogheyt dese petitie dee, was Hollant wel 18. Maanden soldy aan de Soldaten ten achteren.

* De Magistraat van delft en Leyden waren mede in't eerst: wel tegen de *Wervingh*; doch lieten 't haast sacken, maar die van Schiedam stonden louter in de bresse, om dit weick te keeren, en hebben oock nevens Amsterdam haar tot het allerlaatsten toe niet laten omsetten maar sijn als brave voorstanders van de *Vryheyt* volstandigh gebleven

Dit was't dat hy den *Saat* seer graeg wijs maken wou,
 Op dat dit werck te meer sijn voortganck krygen sou,
 Hoe *Willem* na sijn *Eedt* sich vorder heeft gequeten,
 Veel luyden (op dees dagh) in *Hollant* seer wel weten!
 En hoe hy met dit werck sijn *Meesters* liet begaen
 Bleeck aen al't geen hy in die tyden heeft gedaen.
 Hy schaemd' hem niet uyt seer veel Steden de Soldaten
 (Buyten consent en last der algemeyne Staten)
 Te voeren in der yl na't *Spaensche Nederlant*.
 Daer 't eerste scheen dat hy ons wou hoeden voor dien brant (raken:
 Des Oorloghs, daer men licht met *Vranckrijk* in sou
 Hoewel hy sweegh, dat hy die selfs eerst dacht te maken,
 Dat nu bleeck; want hy 't Lant geheel beroofde van Haar Macht en Krijghs-volck, ja schier tot
 de laatste *Man*.
 Dit was de Man die noyt iets anders socht als *Vrede*:
 Daer hy door dreygen en beloften vele *Leden*
 Van *Staat*, schier dwongh om stracks de Wervingh toe te staen,
 En willens tegen 't *Heyl* der *Landen* aen te gaen.
 Doe trock hy na het Y, en socht die brave *Heeren*
 Van hare trouwe sorgh en yver af te keeren:
 Maer neen! hy kreegh geen heul; die dapp're *Magistraat*
 Tot niets sich buygen laat dat *Vryheyt* tegen gaat.
 Doe hy op dese wijs haar vroomheyt niet kost fnuycken,
 (bruycken
 Most: men tot dit geswel (dus noemde men 't) ge-
 Een scherper vlijm om 't quaat seer haastigh baas te sijn,
 En d' and're goede Steên te vryën van 't fenijn,
 Dat *Amstels Magistraat* soo schelms had in gesogen,
 Waar door den gantschen *Staat van Hollant* was bedrogen Dies

Dies was het noodigh dat m' een tegengift bedacht,
 Op dat men *Haar* met al haar aenhang t' onder bragt.
Prins Willem met Odijck en Phalalethes Fagel^(a)
 (Twee pesten in den staat twee *Hoofden* van't *Ian hagel*)
 Namen gelegentheyt dat *Vranckijcks Afgesant*

+ Een Brief sond na sijn Heer (uyt haest) door's *Vyants*
 Lant,

+Den 9 January 1684

Die onderschept en stracks bestelt wierd in de handen
 Van *Grana*, Gouverneur der *Spaansche Nederlanden*,
 Die, in dees gantsche saack (van *Willem* onderrecht)
 Dees Brief ontcijfert,^(b) en op't heyloost uyt-gelecht,
 Te senden noodig dagt aen 't *Hof* in 's *Graven-hagen*:
 Op dat sy nu quansuys eens voor haar oogen sagen
 Het schelmsch bedrijf en snoodt verraet van amsterdam,
 Dat laas! by veel van't Volck ja *Staten* inganck nam.
 Doe had men recht quansuys dier *Mannen* eer te krencken
 Met laster, smaat, en wat haar schensucht kon bedencken:
 Men

- (a) Den Raat Pensionaris Fagel had om de Heeren van Amsterdam swart en doot-schuldig te maken, een Boeckje onder de naam van Philalethes, uyt-gegeven. geintituleert Missive van een Regent aan een ander Regent, vol goddeloose lasteringen en schrickelijke calumnien, waar om hy naderhant de naam van Philalethes heeft behouden.
- (b) Den Marquis de Grana had desen Brief ontcijfert, maar let wel, wie sal een Brief in cijfer geschreven Kunnen ontcijferen dan die de meningh en manier van schryven van sulcken Brief bekend is? maar seyde men, de sleutel was daar by; maar wie is soo dvvass, dat hy sou Kunnen gelooven, dat ymant een Brief in cijfer sou schryven, op dat niemant die sou verstaan, gelijk buyten tvvijfel dat het oogmerck van den Ambassadeur geweest is, en hy sou de sleutel daar by senden? hier bleek de valscheyt genoeg.

Men sloot, ô spijt! haar twee gedeputeerdens op,^(a)
 En 't scheen dat alles neegh voor *Nassousch* lieve pop.
 De snoode *Vleyery* swoer rasend en verbolgen,
 Dees *Schipioos* tot op 't schavot selfs te vervolgen:
 Dit was den loon vooral haar goet dat dese Stadt
 In den voorleden *Krijgh* den *Staat* bewesen hadt.^(b)
 Doe dese handelwijs den *Prins* noch niet wou lucken,
 Sogt hy haar eynd'lijck op het felst' te onderdrucken,
 Het Segel van den *Staat* men op haar brieven sloegh.
 Geen pijn, geen straf, geen doot was voor haar wreet genoegh.
 Maar noyt den laster hecht op't ongêkreuckt geweten,
 Dies heeft de vale nijt haar tanden stomp gebeten
 Op haar onnooselheyt; *Heer Hooft* verselt met *Hop*
 Des *Amstels* onschult op het heerlijkst voerd' in top.
 De *Waerheyt* (eerst verjaaght) quam *Hollants Raet* beschijnen,
 En deê 't gevreesst gevaar en leugen-geest verdwijnen
Des Amstels brave Raat trad moedig voor den dagh,
En toonden aen den Staat des Prinssensnoodbejagh.
 Dit heeft in heel den *Raat* een yver-vier ontsteken,
 Om 't *Staats gesagh*, dat dus langh deerlijck lagh besweken

- (a) Doe die geintercipieerde Missive gelesen souden werden in de vergaderingh van de Staten van Holland, stond Fagel op en commandeerde de gedeputeerde van Amsterdam haar buyten in de vertreck-Kamer te retireren, het welck hoewel ongaarn en protesterende dede, als sijnde het notabelste lit van die vergaderingh, en mede gequalificeert te hooren het geen daar verhandele wierd, voornamentlijck soo der iets tot haren laste mochte wesen, om haar te verantwoorden; en soo ras sy in de vertreck-Kamer gecomen waren wiert die toe gesloten, als oock alle de uyt-gangen na buyten.
- (b) Amsterdam heeft in den jare 72 en 73. doe de saken op het alder desperaatste waren, de geheele Oorloghs-Vloot en meer als de helft van al de Oorloghs-lasten betaalt, welcker overschot ontelbare millioenen emporteerde.

t'Herstellen, en het *Heyl* te vord'ren van den *Staati*
 En niet te vreesen voor eens *Vorsten* wrock en haat.
 Dit *voorbeelt* wierd gevolgt van *Groningers* en *Vriesen*.
 (Wiens sy oock *Middelburgh* al lang bestond te kiezen)
 En dord' des *Vorsten wil* heel mann'lijck wederstaan,
 Wanneer hy met geweld haar wilde tegen gaan.
 Dit werck lag hem te dwars in sijn krijgs-siecke oogen,
 Maar sach te laat dat hy sich schendig had bedrogen:
 Want daar hy 't *Statendom* geheel te dwingen dacht;
 Sach hy sijn snoode daat soo haast te niet gebracht:
 Dit was een hoon quansuys en daarom niet te dulden:
 Maar, siende dat hy hier betaling kreeg na schulden,
 Socht hy by *Papen* troost in 't *Spaansche Nederlant*,
 En gaf de *Staten* tijt tot 't maken van 't *Bestrant*;
 Die wilden geensins dees gelegentheyt verliezen;
 Maar schatten 't veylighste de gulde *Vreë* te kiezen
 Tot *vreugde* van al 't volck; in *weerwil* van *die geen*
Die meer tot Spanjen als tot ons genegen scheen,

FINIS

Proces Crimineel,

In cas van

Hoogh gequetste Majesteyt

tusschen de

Ingesetenen van Holland

Als Aanklagers ter eenre

en de

Hr' Casper Fagel

Raat-Pensionaris &c. van Holland en West-Vriesland

Als Gedaaghde ter andere zijde

Aan - klaghte.

O *Godin van't Heyligh Reght!*
 Die geen twist-saack oyt besleght,
 Dan na reên en billijckheyt;
 Die noyt Mensch hebt opgeleyt
 Een te groot' en wreede straf,
 Soo hy u geen oorsaeck gaf.
 Ey! wy bidden, hoor de klaght,
 Die, van ons wort voort gebragt
 Voor u *Goddelijcke Throon*, Daar gerecht' - heyt slaat ten toon:
 Agh! wy bidden nochmaal hoort
 't Geene dat wy brengen voort
 Tegen dese snoode gast,
 Die op *Reght* noch *Gods-dienst* past:
 Dese die nu is gedaagt
 En van ons hier aan-geklaagt
 Is die die men *Fagel* noemt,
 Die heel veel van *Gods-dienst* roemt,
 Die de naam van dienaar draagt:
 Dogh na niemands wencken vraagt;
 Die het *Statendom* veraght,
 En met haar besluyten laght;
 Die de magt van 't *Land* verbreeckt,
 En de *Staat* na 't herte steeckt:
 Die de *Vrome* buyten boort
 Werpt, en die niet na hem hoort
 Dreygt en schelt, ja het schavot
 Was geweest veel *vromer* lot,
 Soo 't den *Hemel* niet belet
 Had, en schielijck haar geredt
 Uyt de klauwen van dien *Leeuw*.

Dese had soo veel geschreeuw
 Van een duyster *Cyffer-schrift*
 Overdeckt met snood *Vergift*
 In sijn valsch' ontcijfferingh:
 Dees sijn wett'ge Meesters vingh
 Die van wegen *Amstels Raadt*
't Grootste Lit was van den *Staat*;
 Die den *Oorlogs-standaert* swaayd',
 En het *Reght* heel slincks verdraayd:
 Die staagh wenschte dat hy swom
 In het bloet van 't Statendom;
 Die wel heyligh na den schijn
 Maar van binnen is fenijn.
 Dogh gy *Heylige Godin*,
 Bond dit beest sijn krachten in,
Willems toelegh braackt gy af,
 Spijt en gramschap bleev sijn straf,
 En het al te laat berouw
 (Dat hy alles hebben wouw)
 Deê hem als den *Middagh* sien,
 Dat het nimmer souw geschiên
 (Door wat wegen hy 't oock socht)
 Soo hy ons niet over mogt;
 En soo *Hollands* oude kracht
 Niet eerst was te niet gebraght.
 Gy Ô *Themis* maackt ons vry,
 Gy hielpt *Neêrland* uyt de ly.
 Want doe *Willem* ord're kreegh
 Sich te houden uyt de weegh,
 Doe gy hem verbood te slaan,
 Was't gevreesst gevaar vergaan;
 Doe die schrick was neêr gevelt,
 Wierd de *Vrede* vast gestelt,
 En de Oorloghs damp verdween
 Doe het *Reght* den *Raad* bescheen,

Doe de *Waerherts* held're straal
 Blonck in *Hollands groote Zael*,
 Doe gy toonde aan den *Staat*
 d' Oorsaack van het schelmsch Verraat
 Dat men, langhs soo wreede trap,
 Sogt het hoogste Meesterschap:
 Doe gy aanwees wat gebroet
 Hollands Tuin had omgewroet;
Themis agh! weêr tot ons daal
 Regt dees twist:-saack andermaal,
 En verlos 't *Gemene-Best*
 Van dees doodelijcke Pest,
 Die, nu dit hem is mislukt,
 En Hem 't *Staats-gesagh* ontruckt,
 Door een meerder schijnb're wegh,
 En veel duyst'rer overlegh,
 Op sijn eerste oogh-wit doelt,
 En nogh even gretigh woelt,
 Om sigh stout te setten neêr
 In 't gestoelte van sijn Heer;
 Dies hy nu de eendraght splitst,
Steden, tegen *Steden* hitst,
 Dese door sijn twist-lust, maackt
 Dat het Land in twee-draght blaackt:
 Een gantsch wett'ge Magistraat
 Maackt dees' Kancker in den *Staat*,
 En die snoode *Volck-harpy*
 By een schelmsche Maat-schappy
 Soo verdaght, als of by haar
 Menigh *Dief en Land-verraâr*
 Schuyelde, en hy hout niet op,
 Voor het twist-vier vlamt in top:
 Dan wijst dit gedroght noch aan,
 Om malckand'ren te verstaan,
 Een die onpartydigh is

(Schoon het tegendeel is wis)
 Dese eyndicht het geschil
 Na des een noch anders wil
 Quansuys; ja hy leght se neêr!
 Maar hy maackt sich selven Heer:
 't Spreeck - woort somtijts wanckelbaar
 Maackt dees onweêrspreeck'lijck waar;
Daar twee veghten om een Been,
Gaat een derde daar med been.
 Wie sigh tegen dese stelt,
 Wort door openbaar geweld
 Uyt-gejonast als een *Boev.*
 Heeft het *Schip* niet wel de *Loev*?
 Gaat het daar niet voor de wint,
 Daar de *Kneght* sit in 't *Bewint*?
 Neen, het leyt braav in de ly,
 En 't is lout're *Dwing' landy*
 Daar een *Dienaar* van den *Staat*
 Sulck een *wreed*en stuck begaat:
 Dogh het is het out geweer,
 En rondom gescherpte *Speer*,
 Die men eertijts sulcke gaf,
 Wie men 't *H ert* wouw stooten af;
 't Is niet sonder reden dan,
 Dar dees over-sijne Man
 Sulck een spoor op-volgen kan,
 Daar de grootste *Rijcks-Tyan*
 By staat kijcken als een *Kint*,
 Al haar wreetheyt is maar wint,
 Ja selv *Nero* en *Tibeer*
 Krijgen al haar eere weêr:
 Want daar *Nreo 's Moeders Lgo*
 Moorde, tot sijn tijd-verdrijv,
 Daar heeft dees' (ô spijt en schand)
 Vreed en *Veheyt* van ons *Land*,

En de *Eendraght* gansch vermoort,
 En der Steden *Reght* versmoort,
 Dees' der *Eed'len* Schat op eet;
 Dees' aast op der Burg'ren sweet;
 Dees' den Koopman schat en plaagt,
 Dees' haar huyl en vleys door-knaaght,
 En dat affchraep op het been:
 Decs verplettert al haar leên,
 Om te vreeten 't schoncker-mergh;
 Dees' den aldergrootsten *Bergh*
 Souw versetten, om door 't *Blos*
 Van dit *Volck* te sijn gevoet;
 Dees de Steden soo beroert,
 En der *Vromen* monden snoert,
 Dat de Eendraght leyt verkraght,
 En de Koopmanjchap versmaght:
 Blijck hier van sy elcke Stad,
 Die daar proev van heeft gehad;
 Ga na *Dorth*, vraagh hoe 't daar gingh,
 Doe men daar de gildens vingh,
 En haar (agh! te fel en wreet!)
 Dwongh te breecken haren Eet
 Die eerst willigh was gedaan,
 Om Stats *Weten* voor te staan.
 Vraagh de *Leydsche Burgery*,
 Hoe de snoode dwing'landy
 Daar soo onlanghs heest geheerst,
 Hoe dat daar elck om het seerst',
 Soo veel brav' en Agbib re *Lien*
 Wist een voordeel af te sien:
 Hoe men Wett'ge schopten uyt,
 En haar daân heeft mis geduyt;
 Hoe hy, door sijn bitse tongh,
 Al die *Aghtb're Raden* dwongh,
 Soo dat by, in sulck een Vlam,

Heel het Hagghe na hem nam,
 Daar hy nu noch speeit de baas,
 En de Kat is by de kaas,
 En by melck en boter-vat;
 Daar hy d' overige schat
 Haast sal hebben saam geraapt,
 Mits hy, tart de beste, kaapt.
 Vraaght eens *Delft* en *Mon'ckendam*,
 Hoe men daar aan *Questie* quam?
 Elck secht, dese, met geweit,
 Ons gedurigh wetten stelt.
 Ja daar nimmer was verschil
 En daar elck bleef even stil
 In sijn prijf b're besigheên,
 Daar noyt tegen het gemeen
 't Ailer minsten is gedaan,
 Sroockte dees' het twist-vier aan:
 't Is die Stad, die is vermaart
 Overmits sy is gepaart
 Aan dat heughgelijcke *Land*
 Dat de *Purmer-dyck* om-spant,
 Dogh nogh meerder door die *Meer*,
 't Lust-prieel van menigh *Heer*,
 Die de naam van *Beemster* draaght,
 En d' aanschouwers soo behaaght,
 Dat haar *Hof-steen*, *Boom* en *Blaëan*
 Noyt het gretigh oogh versaân,
 Die steeds elcken *Vreemdelingh*
 Wegh-ruckt in verwonderingb;
 Dogh genoegh van dit vermaack:
Purmerend (om tot de saack
 Weêr te komen) had te laugh
 Moeten luyst'ren na de sangh
 Van een, die sijn mede leên
 Schier soeckt op de neck te treên;

Die de *Raden*, door sijn lift,
 Soo fijn te betoov'ren wift,
 Dit sy sijnen dollen sin
 Staagh gewilligh volghden in:
 Hier door wierd hy soo versteent
 In sijn trotsheyt, dat hy meent,
 Dat elck voer sijn grootsche ftoet
 Heel dienst-wiligh buygen moet,
 En nu elck uyt d' oogen sier,
 Dar hy staagh de Stad verried,
 Meent nogh dese soete *Vrient*,
 Dat die smaat is on-verdient,
 Die hem nu wert aan-gedaan
 Van de voor *Stats* wetten staan;
 Maar 't is geen geheymenis,
 Dat, wie, slechts vermaaghdschap is
 Aan dat schrick-dier, dat hier staat,
 Meê de selvde wegh in slaat,
 Light waant dese Brauegast,
 Dat het niemand beter past
 Te regeren, als die geen,
 Die dit spoor-loos pad betreên,
 En die heel een and'ren schijn
 Geven, als sy waar'hijek sijn;
 Vals in 't hert en schoon voor t' oogh,
Holland menighmaal bedroogh,
 En dit light geloovigh Volck
 Voelde dickwils meê dien dolck
 Van dien veynsaart, slim en vals,
 Haar gestoocken door den hals,
 Schijn van *Gods-vrught*, dwing'landy
 Was dit *Heerschap* staagh op fy,
 Hy verstond quansuys de swier
 Van 't *Groot-mogend Saats-bestier*:
 Hy had meer ervarentheyt,

En kost met wat meer beleyt
 Spreeken (daar wat groots aan hingh)
 In de Staats vergaderingh,
 En, ten oorbaar van 't gemeen,
 Reysde 't *Heerschap* mar alleen,
 Al de Groore kost hy best
 Quansuys, ja tot al ne rest
 Was hy aldermeest bequaam;
 Doch dit tuyght sijn trotse naam,
 Sou dien heit niet, van verstant,
 Sijn een puyckje van het Lant?
 In wiens welen geestigh speelt
 Wijsheys en beleeltheys beelt;
 Soud hy niet stantvastigh sijn,
 Die de naam van *Constantyn*
 Tot sijn tweede voor-naam draaght?
 Was hy immermeer versaaght,
 Voor het dreygen van die geen?
 Die steeds sorgen voor 't gemeen,
 En wien wel-vaart van haar Stad,
 (Meer dan al haar gelt en schat)
 Aan het hert is vast geheght,
 Ja daar in begraven leght,
 Bleev die man niet alle sijt
 Vaardigh tot een heete stijjt?
 Die een *Burgh* voert in sijn van:
 Sou dien hough verlichte Man
 Niet wel meer als and're sien?
 En veel ongeval ontvhen?
 Die geen glas of bril ontbreeckt:
 Maar rondom vol *Reyren* steeckt.
 Dies al war men wenschen souw,
 Wijsheyt, deugat, beproefde trouw,
 I neyde tot sijt. Stat en Staat,
 Rijp en wei-gegronde *Raat*

Rijckdom, Staat, en hooge Stam,
 By dien Heer haar setel nam.
 En de and're goede Liên
 Waren hier mee niet voorsien
 Quansuys, niemand was soo sterck,
 En bequaam tot sulcken werck
 Van *Regeringh*, gaâ' te slaan,
 En behoorliick voor te staan:
 De behoudingh van ons *Land*
 Was een saack, daar veel verstand
 Toe vereyscht wierd, en van haar
 Was hy de bequaamste; maar
 't Is gewis dat *Eygen-baat*,
 Sucht tot al te hooge *Staat*,
Heert-sucht, *Trotsbeyt*, *hooge moet*,
Honger na der Burg'ren Goet,
 En wat daer nogh meer aen scheelt,
 Hier de meeste *Roll'* wel speelt:
 't Is oockgeen verwond'ringh waart,
 Dat sijn maght is saam; vergaart,
 Om dees vrome *Burgery*
 Staâg te brengen in de ly;
 Die van sulck een trots gebroet
 Is geteelt, en op-gevoet;
 Die gestaegh wert aen-gesoght
 Van dit schrickelijck gedroght,
 Dat g' hier siet, om Stat en Staat
 Door bedrogh en valschen *Raat*.
 Te misleyden, en eerlangh
 d' Alderlaetsten ondergangh
 Te doen volgen, dies geen quaat,
 Nood'loos ichatten, of verraot,
 W ort oyt ergens aengereght,
 Daavan defe *Meefler Kneght*,
 En verbaar'lijck Monster-dier,

Van wien gy ô *Themis* hier
 Soo veel schendaân hebt verslaan,
 Als oyt ymand heeft begaen:
 Die men nu, noch nimmermeer,
 Moest bewijsen eenig' eer,
 Maar, als men hem gingh voorby,
 Slechs toe-roepen van ter fy:
Leg af Rapsac, snoode Fiel,
Moorder van U eygen Ziel,
Schender van het Hollands Regt,
 Dat de *Leden* samen hegt!
 Schelm door eeden, valsch gedaen,
 Tot de keel toe overlaan!
 Haccker na eens anders goet;
 Swelger van het *Burg'ren* bloet!
 Plaagh voor Boer en *Edelmgb!*
 Gretigh na veranderingh!
 Kancker vooreen *Wees* of *Weeuw!*
 d' Aldersnootsten *Phariseeuw!*
 In het kort den slimsten guyt,
 Die oyt afgront braecken uyt!
 Ja wie hem sleghts geeft gehoor,
 En sijn goddeloose spoor
 In-slaet, ô't en kan niet sijn
 Of hy wort door dat fenijn
 (Dar decs schen-brock yder schenckt)
 Soo in deughtsaemheyte gekrenckt,
 En vergiftigh, dat de Pest
 Maer alleen woont in sijn nest:
 Die in twee-spalt en in twist
 Leeft, en door een snoode list
 And're vroomme luy besmet.
 En het *Land* in roere set.
 Nu men sulck een gaet te keer,
 En bied dapp're tegen-weer,

Is het vier soo ver geraeckt,
 Dar het al in vlamme blaect:
 En *Helaes!* wie, van uns al,
 Weet hoe langh dit dueren sal.
 Immers dus wort 't gelt verquist,
 En door goddeloose list
 't Slegbt en domme Volck verleyt; Ja Meyn-eet en trouw'loosheyd
Holland nu ter tijt regeert,
 En de deught wert overheert,
 Dogh dit alles heeft sijn reên,
 d' Af-God moet sijn aen-gebeên.
 Dit is 't waerom dat hy raest,
 En staâgh twist en oorlogh blaest;
 Hier toe draeft hy gins en weer,
 Om den *Vorst* te maken *Heer*
 Van het *vrie Nederland*
 Hier toe hy sijn kracht in spant,
 Hier toe stiert hy't *Vrybeyts Schip*
 Op des tweedragts harde klip,
 Op dat d' eer'loos eygen-baat
 Steygert tot de hooghste sltaat,
 Daer hy al sijn *Meesters* dwingt,
 En haer't vryë stuur ontwringt:
 Dan speelt hy *Duc d' Albaas Rol*,
 Die van *Heersch-sugt* wrect en dol,
 't Vryë *Volck* het *Bloet* af-tapt,
 En daer na op 't Her te trapr.
 Sict soo trouw heeft dele Vrient
Willem in dees' saeck gedient,
 Die hem misschien, voor dit al,
 Geen belooningh geven sal:
 Dan verbanningh, galgh, of strop,
 Of het af-slaen van sijn kop;
 Dog *Goden* ons eysch en wensch

Is, dat gy dit snoode Mensch
 Na verdienste vaerdigh straft,
 En verraders loon verschaft.
 En gy, wreede *Staats Tyran*;
 Is 't soo niet; wat seghj'er van?
 'k Wed gy, van deess' gantsche schult,
 Niet een woort ontkennen sult.

Replijck.

Vrouw Themis, nu dit slagh
Van Fielen, haer beklagh
 Heeft voor u troon gedaen,
 Laet, bid ick, oock aen my
 Geoorloft sijn (of schoon
 't Nier waert is) dat ick toon
 Wat van dees saecke fy,
 Ey! hoor mijn antwoord aen.

Al, wat hier is geseght,
 Wort van my niet weêr-legt;
 Maer dat ick 't sweet en bloet
 Der vrome Burg'ren suygh,
 Is maer versiert, en vals
 Gelogen door haer hals:
 Dogh dat ick haer van 't goet
 Ont-last, ick willigh tuygln.

Ick leer haer ned'righeyt,
 En prijsb're suynigheyt;
 De *Rest* ick na my treck:
 Want daer de winst vermeert,
 En daer men gelt en goet

Vergaert in overvloet,
 Wort niemant soo verheert,
 Dan daer men lijt gebreck.

Dies, Themis, scheerick maer
 De wol af, en het haer;
 En soo daer, by geval,
 Sorntijts wat bloet door sijght,
 Dat dient my in mijn kraem,
 En 't is my aengenaem.
 Het beesje (als het hijgt)
 Te minder sporr'len fal.

Oock dat ick heb de magt
 Van 't Statendom verkragt,
 En haer 't gebiet ontsegh,
 Ja dat ick *Willems* sin
 Gedurigh volgh, 't is waar
 Dat is, om dat ick haer
 (Voor ons) een beter wegh
 En spoor sou leyden in.

Ick wijs haer sulck een pad,
 Soo men het langh betrad,
De Eendr agh bleev gestrant,
De Vryheyd bleev gevân,
 Wy roovden al de schat,
 Wy dwongen *Stad* voor *Stad*,
 En leyden aen den band,
 Die ons dorst tegen staen.

Dogh dat ick sulcke moord,
 Die houden eet en woord,
 De grootste leugen is,
 Die ymand immer loogh:
 Want door veel *vromer Raet*,

Mijn toeleghe raecte mis,
En ick my selv bedroogh.

Maer dat ick hield verstant
Met *Spanjen*, om dit Lant
Te helpen overlaân
Met krijgh en dwing'landy,
Is waerheyt; maer ons wit
Was noyt, om het befit
Van *Holland*, te verraân
Aen *Vranck-Rijcks Heerschappl.*

Het was om door de macht
Van *Vranckrijck*, *Hollands* kragh
Allenghs te sien gevelt;
Op dat men, met gemack,
Trad op haer vryën *Neck*,
En uyt haer harden beck
Met matiglijck gewelt,
De scherpste tanden brack.

En dat ick in dees' *Eeuw*
De *Pest* ben: en der Weeuw
En Weesen *Beâ* veracht,
Dat lieght dit snood gespuys:
Noyt gav ick die gehoor,
Steets stopte ick mijn oor
Voor al haer sought en klaght,
En float voor haer mijn H uys.

Dies Themis ick beken,
Rond-uyt wie dat ick ben;
Ick schaem in 't minste niet
Mijn wack're *Helde-daân*:
En wat de *Twist* aengaer,
Waer van dit *Volckje* praet,

Her is als yder siet,
En gy hier kunt verstaen.

't Is waer ick stuur het Schip
Op Twee-draghts harde klip:
Om my te maken groot,
En *Willem Oppn-Heer*.
Raeckt hy en ick dan *Vry*
Van d' *Haagsche, Burgery*,
Soo naeck dit volek haer doot,
En *Vrybeyd* raeckt ter neer.

Maer lieve goede Luy?
Van waer komt dese *Buy?*
Wat reden port u aen
Tot dese bitse klaght?
Weet gy wel wie gy daeght?
En hier soo stout beklaeght?
Swijgt! 't is met u gedaen,
Gy wort slegts uyt-gelagt.

Of meent gv dat ick ducht
Een *Recht-banck?* of dat sught
Tot wel-doen in mijn *Hert*
Nogh op-gesloten legt?
Neen! 't *Zeyl* is al geswayt,
Het *Kegbt* laugh slincks gedrayt:
Gy waght vry niet als smert,
En spotten met u *Reght*.

En (wyl dat ick dogh soo
Bloet-gierigh ben en snoô)
A ls hier dit schuym van 't *Volck*
My af-geschildert heeft:
Waght van my anders niet,
Als *Ramp-spoet en verdriet*,

Mijn scherp geslepen *Dolck*
Maeckt anders dat ghy beeft.

Dogh gy, ont-voogde *Staat*,
En eertijts vryë *Raad*,
Wist gy *Luy* oock nogh niet,
Dat nimmer hoere Kint,
En wilden *Vreemdelmgh*,
Een deftigh ampt aen vingh?
En in een vry *Gebiet*
Gestelt dient in 't bewint?

En gy misleyde Rot,
Waght gy oock beter *Lot*?
Weet gy niet dat een Knecht,
Gestelt in hooge *Staat*,
Op niemants wencken let?
En aght noch God noch *Wet*?
Maer op sijn *Heer* toe-leght,
En, waer hy kan, verraet?

Gy sijt nu onder 't Juck,
Ey! liever willigh buck,
Eer *Willem 't Vaderland*
Met Schorpioenen plaagt,
En wie hem tegen blaft
Met strop en swaerden straft:
Daer eertijts *Nassouws Hand*
U slechts uyt 't *goetje jaegd*.

Duplijck

W Ie schrickt nier voor soo schamp're woorden!
Noyt *Reghter* sulck een taal aen-hoorden.

Godinne Themis, tot u loon,
 Krijght gy hier spot en schamp'ren hoon.
 Dit schrick-dier schijnt u *Reght* ont-waslen,
 En op u *Godheyt* niet te paffen;
 Hy vreest slegs *Burgers* in den *Haagh*,
 Die snoode *Boer* en *Borger-plaagh*:
 Daer hy het *Heyligh Reght* moeit vreesen,
 En *Themis* onderdanigh wesen.
 Noyt is den *Burger* soo gevilt,
 's *Lands Gelt* soo noodeloos verspilt,
 Noyt 't *Reght* van soo veel vryë Steden
 Veraght, en met de voet getreden,
 Als van die *Guyt* die 't *Reght* verkoopt,
 En *Hollands Leeuw* den huyt af stroopt.
 Noyt is de *Eendraght* soo geschonden,
 Noyt soo verwaer'loost *Hollandsch* gronden,
 Noyt is de *Vryheyt* soo verkraght,
 's *Lands Melck-Koey* soo in slaeuw't gebraght,
 Als van dees', die Stadts wille-keuren
 Niet aght, als om aen stuck te scheuren,
 Die *Willem* en sijn *Aenhangh* vleyr,
 En door sijn *Helschen Raad* verleyt,
 't Is wonder dat soo goedig' *Aerde*
 Dien *Rust-verstoorder* soo langh spaerde,
 En niet verstwolgh soo snoode pest,
 En kancker in 't *Gemene-best*,
 Dit was die Man, die niet wouw stelen,
 Nogh overal den Meester spelen,
 Gelijck sijn *Voorsaet* had gedaen,
 Dies, eer hy 't *Ampt* wou nemen aen,
 Hy meerder eyschte tot bclooningh,
 Waer vint een *Feyt* als dit verschooningh?
 En *Themis* wort ghy niet verstoort,
 Wanneer gy sulcke schen-daen hoort?
 En kont gy, sonder 't *Reght* te krencken,

En aen u *Helt De Wit* te dencken,
 Dit stuck nogh door de vingerssien?
 Neen! of de deught moest van u vliên,
 Gy lijt geen laster aen te vryven
 Aen hem die leest door sijn bedryven,
 Aen hem, die stadigh dagh en naght
 Voor *Hollands wel-stant* hield de waght,
Die Hollands Leden saem kost binden,
Die Eend aght (buyten Raad) kost vinden,
 Die als een *Argus* nimmer sliep;
 Wanneer het *Holland* tegen liep;
 Die sich in 't spits man-moedigh stelde,
 Wanneer 't de *Vryheyt* scheen te gelden,
 Die selv ter Scheep en Oorlogh trad,
 Die Vreê en wel-vaert liever had,
 Als eygen int'rest, die sijn leden
 Tot nut van *Land* en *Volck* bestede:
 Die door sijn over-wijs beleyt,
 En weêrgaloose schrandrheyr,
 Soo wel in *Vretd'* als *Oorkoghs-tyden*
 Het *Lant* voor ongeval bevryde;
 Die *Holland* diende tot een stut,
 In "t kort die elck een quam te nut.
 Die 't *Land* sijn schatten wel bespaerde,
 En daegh'lijcks meer en meer vergaârde,
 Die altijd even moedigh sprack,
 Die *Carels* trotsche op-set brack,
 Die, door sijn vlijt, had uyt-gevonden
 Van wat voor schelmen was geschonden
 Het hoogh gesagh van desen *Staat*,
 Die oock ontdeckte 't schelmsch verraat,
 Van wie en om wat reên bestoocken
 Wierd inder yl van hem geroocken:
 Dit eet-gespan had 't vrye *Land*
 Reets aen het *Britsche Rijck*, verpand,

Om *Willem* quansuys te verhoogen
 Tot *Graav*, dit kost hy niet gedoogen:
 Maer 't *Heyligh Reght* te voorschijn quam,
 En van dat schelm-stuck wraacke nam,
 En hy verbrack de kraght en listen
 Van soo veel schelmsche *Buattisten*;
 Hy had, door 's *Broeders* strijdb're hant,
 Den *Vyant* moedigh aen-gerant,
 Haer Maght gefnuyckt, haer trotse *Vloten*,
 Verbrand, en *London* toe-gesloten,
 Tot dat den *Vyant* (eerst vol waen
 Van selve bood de *Vrede* aen,
 Die dees' ons door sijn vlijt beschickte.
 Die wat hy deê voorsichtigh wickte
 In billijkheyt en redens-schael,
 Wien, 't *Volck* door schiet-geweer en stael
 Vermoord', en dus sijn vlijt beloonde,
 Die *God* als *Martelaren kroonde*.
 Door droevheyt *Themis* breecken w' af,
 Den *Hemel* wel-verdiende straf,
 ('t Sy hier af namaels na dit leven)
 Aen dat vervloeckte *Volck* sal geven,
 Dat aen die ysselijcke daet
 Met doen of raden schuldigh staet.
 Vergeev het ons soo w' u verveelde
 Met dit verhael, dees' woorden teelde
 't Herdencken van die schoone stand,
 Die in dien tijt dit *Nederland*
 Soo over-heerlijck heeft beschenen,
 En nu soo droevigh is verdwenen:
 En nimmer weer beschijnen sal,
 Soo desen schelm niet komt ten val.
 Hoe kunt gy *Themis* dit gedogen,
 Dat desen schenbrock voor u oogen
 Met u, met *Reght-banck*, ja met *God*

Soo stout en over-schrick'lijck spot.
 Hoe laet gy u soo smaed'lijck tergen?
 Hoe kan de wraeck sigh soo langh bergen?
 Dat gy dees, die u soo ontroert,
 Niet stracks sijn mond en tongh besnoert,
 Het is wel dubbelt te verwond'ren,
 Dat d' aerd' niet open barst van ond'ren,
 En desen *Bloet-hond* niet verswelgt,
 En al sijn aenhangh niet verdelght,
 Ja dat de *Blixem* van hier boven
 Hem van de spraeck nier komt beroven,
 En dat de *Donder* desen *Fielt*
 Niet aenstonds op dees plaets ont-zielt:
 Dogh d' aen-klaght op een nieuw t' hervatten
 Sult gy ô *Themis* nood'loos schatten;
 Want, boven dat hy heeft bekent
 Die schen-daân, heeft hy u geschent,
 En opentlijck het recht gelastert,
 Als of het waer van hem verbastert;
 Ey Thermis! geeft hem eens gevoel,
 En stelt hem bidden wy ten doel
 Van al die schrickelijcke straffen,
 Die 't *Reght* hem billijck kan beschaffen.
 Hier mede sluyten w' onse *Reên*,
 En gaen met eerbied buyten treên,
 De rest dat laten w' aen u oordeel,
 Dat niet kan sijn als tot ons voordeel,
 Vermits gereght'heyte by u woont,
 En gy elck na verdiensten loont.
 Dies gaen wy en verwaghten vaerdigh,
 Een vonnis sulcke mis-daân waerdigh.

Uyt-spraak van de Godinne Themis

MIJn dienaars brengt hier den gedaeghden,
 En nevens hem, die hem beklaghden,
Gy vroom' en ongeveynsde Borgers,
Recht' en opreghte Heyl-besorgers,
Kom wilt u hier ter plaetse voegen,
 En met bedaertheyt en genoegen
 Een *Vonnis* van ons hooren vellen,
 Dat u wel haest gerust tal stellen,
 Een *Vonnis*, waert om op te letten,
 Gevelt na *Themis Heyl' ge Wetten,*
 En gy misdaed'ge wilt aendaghtigh,
 En met een wesen meer neerslaghtigh,
 En meer eerbiedighlijck aenhooren
 De straffe die u is beschoren.
Na dat dan Rijp'lijck overlegt is
 Het gene weder-sijts geseght is,
 Soo tot beschuld'ging of verschooningh,
 Of liever klaerder schult-betooningh,
 Soo blijktt ons dat gy *Caspar Fagel,*
 Sijt die al langh verroeste *Nagel,*
 Die *Holland* is door 't *Hert* gedrongen,
 U wreed' en sporeloose sprongen,
 Sijn elck ontwijffelpbare blijcken,
 Dat gy in 't minst niet hoeft te wijcken
 In wreetheyt d' oude *Rijcks Tyrannen.*
 En door geweld befaamde mannen:
 Want daer sy plaghten met haer velen
 De grouwel-stucken saem te deelen;

Daer hebt hy u gaen schuldigh maecken
 Aan alles, ja de snootste saecken,
 Om *Hollands Wel-stand* t' onderdrucken:
 In 't kort in alle schelm-stucken,
 Sijt gy de slimste, die oyt d' aerde
En d' Helsche raseryën baerde;
 Dogh eer wy tot u *Vonnis* komen,
 Soo wil ick dat sy wegh genomen
 Die sotte en vergeefsche vreesen,
 Die in u hert schijnt op-geresen,
Als't op-gemaecte Haaghsch Canalje,
Of enigh ander dom Rapalje,
 Neen! sulcke hoeft gy niet te dughten,
 Noch 't dreygende gevaer ontvlughten.
 't is niet soo goet, nogh oock voor desen,
 En nimmer sal 't soo deugtsaem wesen,
Om Land-verraders, Dieven, Fielen
En Rust-verstoorders te ont-zielen;
 Daer sy haer eertijts soo verheughden
 In *Mannen*, van beproevde *Deughden*,
 Te schoppen, en die vrave *Helden*,
 Die haer soo in de *Bresse* stelden,
 Die liever selve wilden lyden,
 Wanneer sy 't *Land* slechts kosten vryden
 Voor stout geweld en duyst're lagen;
 Of soo een *Vorst* een kans wou wagen,
 Om haer de *Vryheyt* te ont-futs'len,
 En *Hollands* Gelt-sack leegh te huts'len.
 Met soo een wreetheyt om te brengen,
 Die selv de droes niet soud gehengen,
 Indien hy niet door sulcke wegen
 De grootste vanghsten heeft gekreegen:
 Dogh dit 's de *Roem der Martelaren*,
Door Lyden Hemelwaerts te varen;
 En na haer doot niet na te laten

De minste Reën om haer te haten;
 Maer van haer onbesproocken leven
 Een onweÿspreeckb're blijck te geven;
 Vreest oock geen *Reghters* die verkeert sijn,
 En van u *Moort-drift* over-heert sijn,
 Noyt lieten sulcke haer gebruycken,
 Als om der *Vromen Deught* te fnuycken:
 Haer *Reght-banck* wort alleen gespannen,
 Om te verdoemen sulcke Mannen;
 Ervaren in der *Volck'ren* seden,
 In *Keuren* en *Gereghtheden*,
 En yv'righ, om soo brave *Wetten*,
 Tot *Heyl* der *Landen* voort te setten;
 De sulcken noyt schavotten rechten,
 Dan om haer beck en klauw te hechten
 In 't goet en bloet van macke *Duyven*,
 Die sy tot op het been af kluyven:
 Noyt sal een schelm sich soo verlooopen,
 Om valsche *Reghters* om te koopen,
 Om *Landt-verraders* op te hangen,
 Die wel-verdiende loon ontfangen.
 Niet dat noyt gelt-sught haer op-vulde,
 Neen! vier-en-twintigh hondert gulden
 Het *Land* wel eer in in roere stelde,
 En dat vervloecte vonnis velde,
 Om d' *Ouden Atlas* te onthoofden,
 Die yverigh en vlytigh sloovde
 Voor 't *Land*, de tijt van veertigh jaren,
 Wanneer het schip in d' holle baren
 Den Af-gront scheen te sullen peylen,
 Of op een harde steen-klip zeylen.
 Vrees noyt dat Fort, dat soo veel herten
 Wel eer bevingh met pijn en smerte;
 'k Meen *Loevensteyn* die stercke *Veste*;
 Neen! dat bewaert alleen de beste,

En houd alleen maer op-gesloten
 In deught weërgadeloose *Grooten*;
 Opreght en trouwe *Vorsten Raders*,
Vreë-maeckers, *vrome Borger-vaders*,
Der Volck'ren Reght en gelt bespaerders,
 En *Vryheyds ('t beste Pand)* bewaerders.
 Ja eer m' 'er u sou op doen sluyten,
 Twist-geessel, hoeft van alle guyten!
 Den *Hemel* sou het selv beletten,
 En slot en keten-werck verpletten,
 Ick soud het heel in stucken ryten,
 En doen in *Maas* of *Merwe* smyten:
 Dies wilt noyt hechtenisse schromen,
 Gy soud die sekerlijck ontkomen:
 Want schelmen laten sulcke loopen,
 Die wel een fort en pas verkoopen,
 Die haer soo hoogh was aen-bevolen,
 Hoe-wel de ord're haer deê dolen.
 Vrees geensins eynd'lijck ballingschappen,
 Dat sijn te groote eeren-trappen,
 Dat sijn maer peer'len aen de Kroonen
 Van haer, die men niet wou beloonen,
 Na mate van haer brave daden,
 Bekent eerst door veel pronck-cieraden,
 En soo veel door-geleerde Boecken,
 Wel eer verschoven in de hoecken,
 Wanneer men haer (ô! spijt en schande!)
 Ont-sey een woon-plaets hier te lande;
 Dogh schoon ick u op aerd geen straffen
 Na u verdiensten kan beschaffen,
 Gy, snoode booswight! vrees God echter,
 Dien wrecker en gestrenge *Reghter*,
 En wilt u, sonder tegen-streven,
 Aen al die straffen over-geven,
 Die mijne Reght-banck u bestelt heeft:

Dit's 't *Vonnis*, dat mijn *Raat* gevelt heeft:
 Eerst sult gy tot een doelwit strecken
 Aen spot en dreygen, smaet en gecken,
 De schult-verwijtingh en veraghtingh,
 Sy (heel u leev-tijt) u verwaghtingh;
 Noyt sal den *Vorst* u meer betrouwen;
 Maer altijd in gedaghten houwen,
 Dat gy (nu gy den Staat gaet quellen)
 In 't eynd' hem oock de wet mogt stellen,
 In 't kort gy sult het toon-stuck wesen,
 Waer in elck schelm en *Fiel* kan lesen,
 Hoe sy die *Land* en Volck verraden,
 En hare wett'ge Meesters smaden,
 Geaght sijn. Gy by kleyn en *Grooten*
 Blijv' als vergiftigh wegh-gestooten;
 U wreed' en toe-geschroeyt gewisse,
 Verstreck u een gevangnisse,
 Die door haer onophoud'lijck wroegen,
 U niet als hijgen doe en swoegen,
 Die u soo smertelijck sal quellen,
 Dat gy u noyt gerust kunt stellen;
 Dit sal u 't schrick-bedrijf verwijten,
 En al u daân in 't aensight smyten,
 Die sal u d' *Hert-Aâr* heel door-knagen,
 En noyt op houden u te plagen,
 Die sal u, door u gansche leven,
 De droeve wanhoop over-geven;
 En soo gy niet komt tot bekeeringh,
 En sulck een spoor'loosheys as-sweeringh,
 Soo sult gy in de wan-hoop sterven,
 En nimmermeer gena verwerven:
 Maer sulck een wraeck en straf besuren,
 Die in al eeuwigheyt sal duren.

FINIS.

Den Auteur tot den Leser.

OP dat dese bladeren niet ledigh soude blyven, heb ick niet ondienstigh geoordeelt, dese mengel-versjes den *Leser* tot een toe-gift te schencken.

Op de Belegeringh van Amsterdam, begonnen den 30. July, en geëyndicht op den 3. Augusty des Jaars 1650.

O Ranje quam aan 't Y voor's *Somers* sonneschijn;
 Maar alte laat om ons een *Julius* te sijn,
 En veel te vroegh, om sijn tot een *August'* te maken;
 De *Lagen* helpen niet, als *God* voor 't *Volck* wil waken.
 P.D.G.

Op de de Doot van Prins Willem de Tweede.

DE Faam komt *Willems Doot* door alle steên ontvouwen,
 Soo raeckt de *Vryheyd* los, eer't ymant had betrouwt;
 Is *Willem* toept men *Doot*? soo is hy voor *Nassouwen*

Te Jonk gestorven; maar voor *Holland* veel te Oudt:
 Neen! op sijn rechte *Tijd*, wy hebben *Gunst* genoten;
 Want hy ontsloot ons 't oog eer 't sijne was gesloten.
 J.V.V.

Graf-schrift op den selve

Bedelf ô Delf dien Delv'naars Soon,
 Die *op-gehitst*, of door *sigh selven*,
's Lands vryheyds Vry-gevoghte Kroon,
 Los-moedigh poogde t'*onder-delven*.
Dit's verl'ger prael, dan of hy quam
Zeeg'pralen over Amsterdam,

Op de Af-beeldingh van de Heeren Gebroederen de *Witten*.

DEes' hebben door hun *Goet*, en *Bloet* en *Doen* en *Raân*,
Oranjens List, 't geweld van *Carel* wederslaan,
 Op dat het *Neêrlands Volck*, door *hulp* van *Vaert* en *Schepen*,
Des Werelds rijcken Oeght in *Neêrlands Schuur* soud slepen,
 Tot dat de *Heersch-sught* op haar *witte Halsen* smeed
 De *Rampen* van de *Krugh*, uyt *Eer-sught* self gesmeed;
 Doe schond het *Haagsche Graauw* hun *Lyven* en *Gebeente*:
 Met vloog de *Vryheyd wegh* en *Rijckdom* der *Gemeente*,
 Leer van hun gy die *Stad* en *Staat* bestieren moet,
 Hoe schadeliick het is te nauw sijn van *Gemoet*;
 De *Vryheyd* had het *Land*, de *Burger 't Geld*, *Sy 't Leven*,
 Indien men had *Geloof* aen *Cajaphas* gegeven.

Op de Raat Pensionaris Fagel.

*CAspar Fagel is de nagel
 Aan de doot-kist van den Staat,
 Hy durft Schatten en oock vatten,
 Sonder Last en buyten maat:
 Vyt papier en perckementen
 Put hy Silver ende Gout;
 Hy vreest eghter, Beul nogh Reghter,
 Onverdraagh' lijck is hy stout.*

Haagsche WIP voor

Caspar Fagel,

Anagramma.

Leg af Rapsac.

*OStuurman van het Hollands Schip,
 Dat dogh u Neus-wijsheyd de Wip
 Die aan u Voor-saat was een Klip,
 Verstreckte voor een wisse Baken;
 Waar op Gy altijd vest u Oogh:
 Want soo Gy zeylen wilt dus hoogh,
 En overladen 't Schip op 't Droogh,
 Gy noch in 't end eens vaststult raken.*

*Bind liever dan een Reeffen in,
 Raapt en schraapt en schat wat min,
 Laat den Koopman sijn Gewin;
 Eer swaarder Onluck u komt drucken:*

Ach! dat u *Quastigh Hoofd* eens boogh;
 Want soo gy *Zeylen* wilt dus *hoogh*,
 En overladen 't *Schip* op 't *Droogh*,
 Gy raackt met *Lange Jan* aan stucken.

Holland aan Amsterdam

Sonnet.

PLeght-ancker van den *Staet*, in dese quade tyden;
 Mijn *Schip de Vryheyt* aan sijn latste *Kabel* rijt,
 Ten sy u *stercke Hand* voor *Stranden Dat* bevrijt:
Ey help! de an're *Rest* der *Steden* laten 't glyden.

U *Ses-en-dertigen*, die komen *My* verblyden,
 't *Onnoodigh Werreven u Vroedschap* nimmer lijdt,
 't *Verkorten van Mijn Reght*, in *Dordreghts* saak u spijt:
 Gy set, om mijn *Behout*, u *Int'rest* heel ter sijden.

Gy laad des *Princen wrock* op *uwen vryën Neck*,
 Wanneer *Gy* voorstelt de *Gesond'ne* te doen keeren,
 Gy lijdt niet in 't gesagh der *Staten* sulck een vleck.

Daar and're *Steden*, nu 't te laat is, biën de *Hant*,
Dogh sy vertrouwen dat u *Vroetschaps* reght *verstant*
 In't *Maghtigh Amsterdam de Vryheyt* kan salveren.

Een Ander

ROem-rughtigh Amsterdam de *Vryheyt* op u hoopt,

De Eendraght is gestrant, gebrijselt in veel stucken,
 Door dien de *Stuurman*, die veel streecken siet mislucken,
 Het eens is met de *Loods*, en 't slimste *Gat* in loopt.

*De eygen interest, die, wat'er is, verkoopt,
En die men niet alleen goedwillighlijck doet bucken;
Maar om een Amptje de trouw-hertige verdrucken,
Laat toe, om kleyn genot, det alles wert gestroopt.*

*Maar soo u trouwe sorg het werck niet aan en bind,
En 't ongestuymigh weêr, doet door u Maght bedaren,
Eer Loods en Stuurman weêr een nieuw Canaal versindt,*

*Soo raackt dit dierbaar Pand eêrlângh nogh aan de Grond,
Dus sijt voorsightigh, stut den drift, en snoert den mond
Van die nogh, Stad, nogh Volck, nog Heer, nogh Kneghten sparen,*

De Vryheyd aan Holland.

*HOU, Dapper Holland, goede moedt,
Nu Dordrecht, met een grooten Yver,
Haar Privileed'jen gelden doet,
In weêrwil van dien Grooten Drijver;*

*Die aan sijn opgevatte Haat
't Wel-varen van den Staat wil hechten,
Die door sijn Heersch-sught en quaa Raat
Sijn eygen Int'rest gaat beslechten.*

*Soud Dordrecht, d' eerste Stad in Rangh,
Daar 't Amsterdam de wegh siet maken,
Tot Vryheyd, niet den selvden gangh
Gaan, om eens t' eynde werck raken?*

*Of kunnen vier ontaerde Maats
Van Een-en-veertigh soo veel brouwen?*

Dat d' and're goede *Leên* des *Raats*
Beswaar'lijck ord're kunnen houwen.

Gy hebt tot voorbeeld Amsterdam,
Daar ses-en-dertigh *Trouwe Heeren*
(Schoon 't *Heerschap* in perssoon daar quam)
De Wer vingh hebben kunnen weeren.

En 't Hemt is nader als de *Rock*,
Houd moedt en *Eendraght Trouwe Raden*:
Of anders raackt Gy onder 't jock
Van *Een* die noyt is te versaden.

Van Een, wiens *Heers-sught* verder gaat,
Als oyt sijn *Voor-saat* darde dencken;
Die u vleyt met een soet gelaat:
Maar seer gevoeligh soeckt te krencken:

Danck heb de *Muys* die sulcks *voorsiet*,
En *Stad* nogh *Staat* wil laten luysen.
Daar een *Muys* sulck een *hulpe* biedt,
God maackse *Alle* vry tot *Muysen*.

Tot Besluyt.

T*Wee Willems* hebben 't *Land* behoet voor het verderven:
De Eerste door de *Noot*, de *Tweede* door sijn *Sterven*;
De Derde Willem ons nogh daag'lijck soo *Bederft*,
Dat wy verloren sijn, het sy *Hy Leeft* of *Sterft*.

FINIS.